Numer 5 Lwów dnia 15. lutego 1904. Rok III.

DOBROBYT

Biuro Redakcyi i Administ. ul. Kopernika 7 parter.

Przedpłata wynosi:
kwartalnie K. 3·—
półrocznie „ 5·—
rocznie „ 10·—
Numer poszczególny kosztuje 1 koronę

OGŁOSZENIA:
1 str. 100 K. 1/2 str. 60 K.
1/4 str. 35 K. 1/8 str. 20 K.
1/16 str. 12 K.

PRZEDPŁATĘ przyjmują: we Lwowie: Administracya „Dobrobytu“ ul. Kopernika 7 i biuro Sokołowskiej Pasaż Hausmanna; we **Wiedniu:** Haasenstein & Vogler (Otto Mass) Wahlfischgasse 10. — Rudolf Mosse Seilerstädte 2 A. Adolf Chulawski VI. Getreidemarkt 13.

Czasopismo ekonomiczne, pod redakcyą J. K. ZIELIŃSKIEGO.

Organ „Związku Galicyjskich Kas Oszczędności“ i „Centralnego Związku galicyjskiego przemysłu fabrycznego“.

Wychodzi 5. 15. i 25. każdego miesiąca.

Posiedzenie Izby handlowej i przemysłowej we Lwowie.

Pierwsze posiedzenie Izby handlowej i przemysłowej odbyło się rozpoczynając je wyborem prezydyum. Prezydentem wybrany został ponownie poseł Izby do Rady państwa p. Jakób Piepes-Poratyński, który dziękując za okazane mu zaufanie, zapewnił, że jak dotąd, tak i na przyszłość usilnie starać się będzie o to, aby dwa główne, reprezentowane w Izbie kierunki, t. j. handlowy i przemysłowy, o ile możności doprowadzać do porozumienia. Izba lwowska dawała zawsze dowody, że zarówno interesy handlu i potrzeby przemysłu obchodzą ją żywo. Dla handlu stworzono Akademię handlową, obecnie zaś Izba spełnić pragnie nie mniejszej wagi obowiązek swój w obec przemysłu, organizując Muzeum technologiczne.

Nastąpiły z kolei równie jednomyślne, dalsze wybory. I tak wiceprezydentem wybrano p. Karola Schayera, prowizorycznym przewodniczącym p. Władysława Gubrynowicza, rewidentem kasy dr. Adolfa Liliena, wszystkich ponownie.

Prócz tego dokonano wyboru całego szeregu komisyj, jak: „bankowej, certyfikatowej, kolejowej, statystycznej, dla dostaw wojskowych, kontrolującej notowanie kursów, delegatów do oznaczania cen materyałów budowlanych itp.

Z porządku dziennego sekretarz dr. Stesłowicz przedstawił szereg spraw bieżących. Podał między innemi do wiadomości, że Izby galicyjskie wraz z centralnym Związkiem fabrycznym zgodnie wystąpiły do Wydziału krajowego z żądaniem, aby organizacyjne ankiety i ekspertyzy przemysłowe, spowodowane bliskiem odnowieniem traktatów handlowych, dopuściły Izby do czynnego i stanowisku ich należnego współdziałania w tej akcyi, co jest tem bardziej pożądane, że Izby jak wiadomo we wspólnej, dla tego celu utworzonej organizacyi Izb handlowych austryackich, pracy tej ze stanowiska ogólno państwowych interesów przemysłu i handlu w znacznej części już dokonały.

Załatwiła także komisya budżetowa miejska sprawę rozszerzenia lokalu Izby, oddając do jej użytku kilka pokoi obok lokalu Izby położonych za umiarkowanem wynagrodzeniem. Również pomyślnie załatwiono, dzięki interwencyi radcy Dworu p. Wierzbickiego, sprawę pospiesznych pociągów dla transportu nierogacizny.

Pociągi te kursować poczną prowizorycznie od dnia 1. maja b. r. Na wniosek p. Baczewskiego uchwalono, by prezydyum Izby wystosowało do p. Wierzbickiego pisemne podziękowanie za poparcie w tej sprawie.

Następnie wybrano do komisyi krajowej dla podatku zarobkowego pp. Piepesa-Poratyńskiego i Wład. Gubrynowicza. Również jednogłośnie zamianowano członkiem korespondentem p. Alojzego Neumana, prezydenta Izby w Libercu, w uznaniu zasług poniesionych w kilkuletniej pracy w delegacyi Izb handlowych i rady przemysłowej nad autonomiczną taryfą celną i traktatami celnymi. Wniosek ten przedstawił p. Baczewski w swojem i nieobecnego p. Kolischera imieniu.

Z kolei przedstawił Izbie p. Baczewski uchwały rady kolejowej. Zaznaczywszy, iż przedstawiciele Izby cieszą się poważnym głosem w radzie, czego dowodem jest, iż wszystkie wnioski przedstawione przez Izbę uchwalono, podał do wiadomości zebranych zmiany I części taryfy, odnoszące się do przesyłek t. z. »Bahnrestanto«. Mianowicie państwowa rada uchwaliła, by przesyłki, tego rodzaju wydawano tylko adresatowi za okazaniem duplikatu listu frachtowego lub recepisu. Również uwzględniono żądanie, by stacya w Brodach posiadała murowane magazyny. Sprawę bezpośredniego połączenia Podwołoczysk z Pragą czeską, załatwiono po myśli Izby.

Co do ładowania i ograniczonego czasu ładunku, uchwalono przy pojedyńczej manipulacyi przedłużyć bezpłatny czas do 8 godzin, przy podwójnej do 12 godzin. Ładowanie odbywać się ma w porze letniej między godziną 6 rano a 8 wieczorem, w zimie zaś od 7 z rana do 5 po południu. Jeżeli ładowanie przeciągnie się dłużej opłata za godzinę wynosi 20 hal. Jednakże strona nie opłaca kary, jeżeli opóźnienie nastąpi z winy organów skarbowych, co bardzo często zdarza się przy ładudze nafty i spirytusu.

Również przyrzeczono uwzględnić petycyę o rozszerzenie dworca kolejowego w Borysławiu i zastąpić nowymi wozami, wozy starego typu na linii Jarosław-Sokal. By zapobiedz importowi amerykańskiej parafiny, przychylono się do żądania zniesienia taryfy przewozowej dla parafiny krajowej.

Z porządku dziennego załatwiła Izba jeszcze sprawy następujące:

Komitetowi wystawy przyrodniczo lekarskiej i hygienicznej, odbyć się mającej w roku bieżącym we Lwowie, przyznano subwencyę 500 koron.

Oświadczono się za udzieleniem gminie Jasienicy w powiecie brzozowskim koncesyi na trzy nowe jarmarki.

Na sędziów obywatelskich dla sądu obwodowego w Stryju uchwalono zaproponować pp. G. Müllera, M. Frischa, M. Schönfelda, L. Mondscheina, A. Lufta i J. Halagardę.

Na zapytanie Namiestnictwa wyraża Izba w myśl wniosku sekcyi przemysłowej opinię, że przewidziane w ustawie odznaczenia (orzeł Cesarski i tytuł c. k. uprzywilejowana fabryka) odnosi się do przedsiębiorstwa, a nie do osoby przedsiębiorcy. Wolno więc i prawonabywcy firmy odznaczonej tytułu tego używać, dopóki firma nie uległa zmianie, a przedsiębiorstwo prowadzone jest nadal w rozmiarach przynajmniej dotychczasowych.

Nakoniec zajmowano się sprawą przypadającego na najbliższy okres (1904—1905) podwyższenia kontyngentów powszechnego podatku zarobkowego. Wiadomo, że w myśl ustawy o podatkach bezpośrednich, suma kontyngentowa podatku zarobkowego ma być co dwa lata o 2·4 prc. podwyższaną. Podwyższenie to uczują przedewszystkiem sfery przemysłowe i handlowe. Już w innych krajach przedlitawskich rozpoczęła się przeto agitacya, zmierzająca ku temu, aby skłonić rząd do zawieszenia tego podwyższenia na okres najbliższy, a to ze względu na depresyę, w jakiej przemysł i handel w całem państwie jest dziś pogrążony. U nas, gdzie przemysł dopiero z trudem jako tako podnosić i rozwijać się zaczyna, tem większa jest racya przyłączenia się do akcyi powyższej. Zgodnie przeto z wnioskiem, przedstawionym przez prezydenta, Izba uchwaliła wystosować zarówno do Rządu jak i do Koła polskiego w Wiedniu memoryały z żądaniem, aby odstąpiono od przypadającego na okres najbliższy podwyższenia kontyngentu podatku zarobkowego.

Na tem zakończono obrady.

Z praktyki sądowej.*)

Prawo głosowania samo dla siebie odłączone od akcyi nie może być przedmiotem obiegu, a umowa o odstąpienie prawa głosowania przysługującego akcyonaryuszowi bez równoczesnego przeniesienia prawa własności odnośnych akcyi jest nieważną.

O. N. T. z dnia 23. grudnia 1903 Nr. 11239.

W styczniu 1901 akcyonaryusz A. zawarł z osobą B. umowę, wedle której A. jako posiadacz 162 akcyi Towarzystwa akcyjnego H. opiewających na okaziciela odstąpił B. prawo głosowania, przysługujące mu na zasadzie swych akcyi na lat sześć, oddając B. dyspozycyę nad tymi akcyami. W zamian zaś B. zobowiązał się akcyonaryuszowi A. przez sześć lat, począwszy od 1. stycznia 1901 procent od tych akcyi a właściwie od ich nominalnej wartości w kwocie 81.000 K. po 7½% rocznie w półrocznych ratach z góry opłacać. Dywidendę z tych akcyi przypadającą posiadaczowi miał pobierać B. — Przez dwa lata B. dopełniał swych obowiązków z powyższej umowy. Dopiero w roku 1903 odmówił B. zapłaty zapadłej w dniu 1. stycznia 1903 raty procentowej w kwocie K. 3037·50 — wobec czego zapozwał A. osobę B. przed Sąd krajowy, jako handlowy w Krakowie o zapłacenie tej kwoty z 6% odsetkami zwłoki od dnia 1. stycznia 1903. Pozwany zarzucił nieważność umowy jako niemoralnej, niedozwolonej i nieważnej. Niemoralnej dlatego, ponieważ celem umowy było zakupienie u A. głosów dla majoryzowania akcyonaryuszów a więc w celach samolubnych. Niedozwolonej względnie zabronionej dla tego, ponieważ wedle tej umowy wbrew przepisom statutów odnośnego towarzystwa akcyjnego oraz wbrew przepisom art. 224. ust. h. i §. 12 pat. ces. z 26/11 1852 Nr. 253 Dzpp. miało prawo głosowania przysługiwać osobie B., nie będącej ani akcyonaryuszem, ani pełnomocnikiem akcyonaryusza. Nieważnej wreszcie dlatego, że zasługi świadczone przez powoda pozwanemu nie mają ani połowy wartości świadczenia wzajemnego przez pozwanego świadczyć się mającego. Na zarzut powoda, iż pozwany wykonywał i poza jego akcyami prawo głosowania na zgromadzeniach towarzystwa H., jako posiadacz dalszych 4500 akcyi tego towarzystwa — twierdzi pozwany, że jako pełnomocnik likwidatorów Towarzystwa Z., objął do zrealizowania akcye Towarzystwa H. i w tym charakterze pomienione prawo głosowania z tych akcyi wykonywał.

Sąd I. Instancyi wyrokiem z dnia 1. kwietnia 1904 Cg II. 7/3 zasądził pozwanego na zapłacenie zaskarżonej kwoty z 5% od dnia skargi i kosztami sporu, oddalając powoda jedynie z żądaniem 6% odsetek od dnia 1. stycznia 1903 a to z następujących powodów.

Pozwany przyznał, że jest posiadaczem 4500 akcyi towarzystwa H. Jako posiadacz tych akcyi, opiewających na okaziciela był uprawnionym do głosowania na zgromadzeniach dla powzięcia uchwał zastrzeżonych statutem. Dla powoda zaś było obojętnem i nie miał on interesu prawnego badania, z jakiego tytułu pozwany przyszedł w posiadanie tych akcyi. Ponieważ zaś pozwany trudni się czynnościami handlowymi zawodowo, w myśl art. 274 n. h. przyjąć należy, że nabył wspomniane wyż akcye w interesie handlowym, niemniej, że dla swoich celów handlowych starał się o objęcie w swoje dzierżenie dalszych 162 akcyi od powoda. Kontrakt jaki w sprawie tych akcyi zawarł pozwany z powodem jest częścią kontraktem losowym, częścią zaś jest cessyą praw powodowi z tytułu posiadania akcyi przysługujących. Jako cessya praw kontrakt ten nie może być uważany ani za niemoralny, ani za zabroniony lub niedozwolony. Odstąpienie bowiem akcyi dla głosowania na walnem zgromadzeniu nie mieści w sobie nic takiego, coby było niemoralnem, niedozwolonem lub zabronionem, bo wedle statutu Towarzystwa akcyonaryusze mogą na walnem zgromadzeniu powziąść tylko uchwały tyczące się celów towarzystwa, cele te zaś są w statucie wyliczone a nie są ani niemoralne ani zabronione. Gdy zaś żadna ustawa nie zabrania nabywania akcyi i nie zakreśla czasu posiadania takowych, aby na podstawie ich posiadania można wykonywać prawo głosowania — obojętną jest rzeczą, czy przez oddanie przez powoda 162 akcyi do dyspozycyi pozwanemu B. tenże nabył je do czasowej lub trwałej dyspozycyi, tudzież czy na podstawie prawa dysponowania tymi akcyami wykonywał prawo głosowania, jakoteż czy przez wykonywanie tego prawa cel towarzystwa został osiągnięty i czyli wszyscy akcyonaryusze korzyść osiągnęli lub nie. Twierdzenie, że nabycie prawa głosowania połączone z dyspozycyą akcyami a więc z posiadaniem tychże, jest majoryzowaniem innych akcyonaryuszy, nie ma żadnego znaczenia, jak skoro każdemu wolno nabywać dowolną ilość akcyi a oczywiście, że posiadacz akcyi nie będzie działał dla widocznej swej niekorzyści, lecz będzie wedle swego przeświadczenia działał, aby akcye największą korzyść przyniosły a temsamem osiągną korzyść także akcyonaryusze nie wielką ilość takowych posiadający, wszyscy bowiem są spólnikami interesu spółkę akcyjną tworzącego. Jeżeli zresztą przez objęcie ackcyi powoda pozwany bank nie miał prawa głosowania na walnem zgromadzeniu a pomimo tego prawo to wykonywał, to kwestya ta nie należy do niniejszego sporu, lecz mogłaby być podniesioną przez towarzystwo H., które jednak w sporze tym udziału nie bierze, jeżeli zaś pozwany i tego prawa nie wykonywał, to temsamem nikogo nie majoryzował a więc wedle jego własnego zapatrywania niemoralności nie było. O ile więc kontrakt zawarty między stronami jest cessyą praw akcyonaryuszowi przysługujących kontrakt ten nie jest ani niemoralnym, ani zabronionym lub niedozwolonym a przepisy art. 224 n. h. i §. 12 ces. pat. z 26/11 1852 Nr. 25 Dzpp. bynajmniej nie uzasadniają odnośnego twierdzenia pozwanego.

Przypuściwszy jednak, że cessya taka byłaby bezskuteczną lub niedozwoloną, to i tak pozwany nie mógłby się uchylić od obowiązku zapłaty zaskarżonej kwoty, gdyż w myśl przepisu § 876 ,u c. umowa jest ważną, nadto dlatego, gdyż oprócz cessyi zawarł pozwany z powodem kontrakt opłatny, według którego powód odstąpił pozwanemu kupony dywidendowe wodle statutu towarzystwa H, do akcyi dołączone, gdy zaś wartość tych kuponów zależy

*)Zwracamy uwagę wszystkich prawników na ten wyjątkowy i nadzwyczaj interesujący fakt. Niemniej polecamy do rozważenia tej sprawy Dyrekcyom instytucyj finansowych. (*Przyp. Red.*)

od wysokości dywidendy, której wysokość zależną jest od wysokości zysku z przedsiębiorstwa — przeto kontrakt ten jest kontraktem losowym (§. 1276 n. c.) i nie zachodzi żadna uzasadniona przyczyna, aby pozwany od dopełnienia takowego miał być zwolniony, owszem pozwany w myśl §. 902 n. c. winien umowy dopełnić. Pozwany zresztą przez dwa lata dopełniał swego zobowiązania i płacił powodowi półrocznie po 3047 K. 50 h., uważał więc umowę za ważną i jednostronnie teraz umowy zrywać nie może, tudzież w myśl art. 299 u. h. i §. 1268 n. c. nie może się zasłaniać pokrzywdzeniem ponad połowę wartości. Żądanie jednak powoda 6% odsetek od dnia zapadłości nie jest uzasadnione — ponieważ płacenie procentów od dnia zapadłości nie było umówione ani wysokość odsetek zwłoki nie była ustanowioną. Należy się zatem powodowi procent ustawowy t. j. 5% od dnia wniesienia skargi.

Na odwołanie pozwanego Sąd krajowy wyższy w Krakowie, jako apelacyjny zatwierdził wyrok sądu I. w całej osnowie, zasadzając pozwanego na ponoszenie kosztów postępowania apelacyjnego a to podzielając w zupełności zapatrywanie prawne sądu I, z motywów przez sąd ten przytoczonych.

Natomiast Trybunał Najwyższy we Wiedniu jako III. Instancya wyrokiem z dnia 23. grudnia 1903 Nr. 11239 zmienił zgodne wyroki sądów niższych, oddalił powoda z żądaniem skargi, zasądzając go na zwrot pozwanemu kosztów wszystkich trzech instancyi a to z następujących nader interesujących motywów.

Umowa w skardze powołana jest co do swej istoty odstąpieniem pozwanemu za wynagrodzeniem prawa głosowania, połączonego z 162 akcyami powoda, a więc odpłatnem wynagrodzeniem w rzeczonym celu. Jakkolwiek tedy w naszej ustawie handlowej nie można znaleść takiego postanowienia, któreby tego rodzaju transakcye uważało za nieważne, albo też któreby jak ustawa francuska, belgijska a w szczególności także obowiązująca od 1. stycznia 1900 nowa ustawa handlowa niemiecka w zawartem w §. 318 (co do istoty równobrzmiącem z art. 249 lit. F. ust. handl. z r. 1884) postanowieniu, nawet umowy podobne zagrażało karami — to przecież nieważność tego rodzaju umów okazuje się z przepisów art. 216 i 224 ust. handl. i §. 878 uc. tudzież z ogólnych zasad prawa.

Trzymając się przedewszystkiem brzmienia odnośnej umowy, to zawiera ona odpłatną cessyę — kupno prawa głosowania połączonego z akcyą, bez równoczesnego przeniesienia albo cessyi samych akcyj, przeciwnie wedle ustępu 1. umowy pozostają one nadal wyłączną własnością powoda jako cedenta — podczas gdy za walutę cessyjną uważać należy umówione w ustępie 3-m umowy $7\frac{1}{2}\%$ odsetki od podanej w akcyach nominalnej wartości, po potrąceniu dywidend, a nadto według ust. 5. także jeszcze obowiązek oddania powodowi przy wyborze do Rady nadzorczej wszystkich głosów przysługującyeh pozwanemu.

Gdy według art. 224 ust. h. prawo głosowania połączone jest nierozdzielnie z akcyą — przeto odłączone od akcyi prawo głosowania, samo dla siebie nie może być przedmiotem obiegu, i już z tego powodu jest niniejsza umowa po myśli § 878 p. c. nie ważną.

Lecz jest ona nią także dlatego, ponieważ wedle art. 216 i 224 ust. handl. tudzież wedle odnośnych postanowień towarzystwa akcyjnego H. do wykonywania prawa głosowania uprawnionymi są jedynie rzeczywiście akcyonaryusze znajdujący się w posiadaniu akcyi, uzasadniających prawo głosowania, albo też ich pełnomocnicy, nie zaś takie osoby, które, jak in concreto, należące trzecim osobom akcye wyzyskują jedynie dla obejścia statutowych i ustawowych postanowień i nie będąc faktycznie akcyonaryuszami a więc nie mając żadnego udziału w majątku spółki, wedle własnego uznania, możliwie także wbrew woli i interesowi akcyonaryusza, którego akcye uzasadniają własność jego prawa głosowania, z niego korzystają. Bezprawność takiego postępowania jest oczywistą — co zaś sprzeciwia się ustawie, nie może być dozwolonem a więc także ważnem (§, 878 u. c.).

Nie zmienia stanu prawnego okoliczność, iż wedle umowy akcye powoda oddanemi zostały do dyspozycyi pozwanego, celem wykonywania kupionego prawa głosowania — ponieważ pozwany nie wszedł przez to w prawne posiadanie tych akcyi a raczej przez to nie stał się akcyonaryuszem towarzystwa.

Nie można w końcu pomyśleć coś bardziej sprzecznego z ogólnymi zasadami prawa, jak gdy na walnych zgromadzeniach, tym najgłówniejszym organie administracyjnym towarzystw akcyjnych zabierają słowo decydujące takie osoby, które w przedsiębiorstwie samem żadnego nie mają udziału.

Notatki.

Centralny Bank czeskich Kas Oszczędności. Na dniu 8 bm. odbyło się posiedzenie Rady zawiadowczej Centralnego Banku, na którem sprawdzono bilans za zeszły czasokres czynności Banku od 1 sierpnia 1903 31 grudnia 1903; z bilansu tego przytaczamy:

Stan czynny: Rek. Kasy Kor. 140.501·07, weksli i dewiz 5,180.224·41, papierów wartościowych 3,851.377·70 korespondentów 2,508.783·90, pożyczek komunalnych 152.000·—, ruchomości 16.012·15, wydatków założenia 27.996·—, bilansu przechodniego 48 461·91. Razem Kor. 11,925.360·14.

Stan bierny: Rek. kapitału akcyjnego K. 2,000.000·—, wkładek na książeczki oraz asygnaty kasowe 993.541·71 korespondentów 8,677.409·03, bilansu przechodniego 220.434·42, zysku i strat 33 974·98. Razem Kor. 11,925 360 14

Rachunek zysku i strat wykazuje:

Zyski: Z rachunku odsetek Kor. 51.119·58, z rachunku różnych przychodów bankowych Kor. 24 473·09. Razem Kor. 75 592·67.

Straty: Rek kosztów administracyi i podatków Kor. 35.881·64, odsetek od wkładek na książeczki 5.736·05, czystego zysku bilansowego 33.974·98. Razem Kor. 75.592·67.

Rada zawiadowcza postanowiła przedstawić mającemu się odbyć Walnemu zgromadzeniu akcyonaryuszy następujący wniosek w kwestyi rozdziału czystego zysku: Po pokryciu wydatków administracyjnych, oprocentowanie kapitału akcyjnego po dzień rozpoczęcia czynności Banku, remuneracyi urzędnikom i odpisach kosztów założenia pozostaje z tytułu czystego zysku według §. 60 statutu . . Kor. 33.974·98.

Z tego się przeznacza: 1) na fundusz zabezpieczenia listów zastawnych i obligacyj bankowych Kor. 1.698·75, 2) na fundusz rezerwowy 1.698·75, 3) na 3% dywidendy od Kor. 2,000.000 akcyjn. kap. od dnia $^{1}/_{8}$ do $^{31}/_{12}$ 1903 Kor. 25.000, 4) na fundusz dla różnic kursu według §. 95 art. f) ustawy z dnia 25 paźd. 1896 Dzien. u. p. 220 Kor. 4 000. Razem Kor. 32.397·50. Resztującą kwotę Kor. 1.577·48 przenosi się na rok 1904.

Po uchwaleniu powyższego wniosku wypłacać się będzie na kupon akcyi Banku l. 1 od dnia 7 marca 1904 w kasie Banku Kor. 5.

Objaśnienia w bilansie zamieszczone podnoszą, że Bank posiada li-tylko papiery z bezpieczeństwem pupilarnem. Eskontowane weksle pochodzą jedynie z materyału instytucyj finansowych i Banków akcyj-

nych, Kas zaliczkowych i Kas Oszczędności. Przy wkładkach ulokowanych w centralnym Banku z największej części obowiązuje termin wypowiedzi aż 180 dniowy.

Całkowity obrót rachunkowy wynosił Kor. 237,921.515·36 z czego przychodzi na rachunek kasowy Kor. 25,365.264·51, na rachunek korespondentów 165,159 419·55, na rachunek weksli 28,240.265·49, na rachunek papierów wart. 12,626.734·29, na rachunek różnych koron 6,529 831·52.

Walne zgromadzenie akcyonaryuszy odbędzie się dnia 6 marca 1904 o g. 11 przedpoł. w lokalach »Domacnosti« Praga II ul. Lazarska, a ponieważ akcye opiewają na nazwisko właściciela, przeto zostaną zaproszenia na Walne zgromadzenie pp. akcyonaryuszom wprost przesłane.

Ze Związku galic Kas Oszczędności.

Sprawozdanie

Wydziału Związku galicyjskich kas oszczędności z czynności za czas od 1. lipca 1902. do 31. grudnia 1903.

Związek galicyjskich kas oszczędności rozpoczął swe czynności z dniem 1. lipca 1902. W pierwszych początkach zgłosiło swe przystąpienie 25 kas, później przystąpiło jeszcze 5 kas, tak, że obecnie do Związku należy 30 kas, na 45 w Galicyi istniejących.

Nie przystąpiły dotąd do Związku:

1. Biała, miejska K. O.
2. Brody, pow. K. O.
3. Gródek, pow. K. O.
4. Jasło, miejska K. O.
5. Kolbuszowa, pow. K. O.
6. Krosno, miejska K. O.
7. Mielec, pow. K. O.
8. Nowy, Targ pow. K. O.
9. Przemyśl, miejska K. O.
10. Ropczyce, pow. K. O.
11. Rzeszów, miejska K. O. (od 1. stycznia 1904 przystąpiła).
12. Sambor, pow. K. O.
13. Stanisławów, miejska K. O.
14. Tarnów, miejska K. O.
15. Żywiec, miejska K. O.

Jest jednakże nadzieja, że niedługo wszystkie kasy przystąpią, zarówno mniejsze jak i większe, przyszedłszy do świadomości i przekonania, że wspólne cele tylko wspólnemi siłami można oszczędzać i że tych wspólnych celów mają kasy oszczedzać wiele i ważnych.

Od czasu założenia Związku Wydział Galicyjskich kas oszczędności odbył 5 posiedzeń, a mianowicie I. dnia 25. maja 1902, zaraz po Walnem Zgromadzeniu delegatów i na tem posiedzeniu ukonstytuował się wybierając:

Prezesem Dra Jana Kantego Steczkowskiego.
Zastępcą Dra Walentego Staniszewskiego.
Sekretarzem Adolfa Ossolińskiego.
Skarbnikiem Józefa Ingnera.

II.	posiedz. odbyło się d.	4 i 5 paźdz.	1902
III.	» » »	14 i 15 marca	1903
IV.	» » »	17 i 18 paźdz.	1903
V.	» » »	12 i 13 grudnia	1903

L u s t r a c y e

przeprowadził Związek w następujących kasach

1. Dolina	pow.	kasa oszczęd.
2. Śniatyn	»	» »
3. Buczacz	»	» »
4. Sokal	miejsk	kasa oszczęd.
5. Bochnia	pow.	» »
6. Śniatyn	miejk.	» »
7. Kołomyja	»	» »
8. Kałusz	pow.	» »
9. Brzeżany	»	» »
10. Horodenka	»	» »
11. Zaleszczyki	»	» »
12. Bohorodczany	»	» »
13. Bochnia	miejsk.	» »
14. Jarosław	»	» »
15. Myślenice	pow.	» »
16. Podgórze	miejsk.	» »
17. Trembowla	pow.	» »
18. Drohobycz	miejsk.	» »

Pierwszą czynnością Wydziału było w pierwszym rzędzie zapoznanie się z instytucyami do Związku należącymi. Do tego celu prowadziły nas lustracye, których w czasie od października 1902 do końca grudnia 1903 przeprowadziliśmy ośmnaście, nie wliczając w to, że do kilku kas wysyłaliśmy naszego lustratora, bądź to celem sprawdzenia rachunków, bądź zaprowadzenia ksiąg i pouczeń w sprawach manipulacyjnych. Te ostatnie czynności spełniane na żądanie kas, odbywały się na ich koszta.

Środki, jakimi Związek w pierwszym roku a względnie półtora roku rozporządzał, były za małe, byśmy mogli utworzyć posadę stałego lustratora i dlatego korzystaliśmy z gotowości galicyjskiej kasy oszczędności, która bezinteresownie, w zrozumieniu wysokiego znaczenia, jakie dla rozwoju kas mają lustracye, — urlopowała bardzo często jednego ze starszych urzędników, p. Zygmunta Szulakiewicza, i ten z ramienia Związku przeprowadził czternaście lustracyj. Dwie lustracye przeprowadził naczelnik kancelaryi kołomyjskiej kasy oszczędności p. Balicki, jedną dyrektor powiatowej kasy oszczędności w Wadowicach p. Gołąb, a jedną naczelnik kancelaryi tarnowskiej kasy oszczędności p. Kusz.

Lustracye z ramienia Związku przeprowadzane, były bardzo ścisłe i dokładne. Wedle wskazówek przez Wydział p. lustratorowi udzielonych, miał on obowiązek zbadać najdokładniej wszystkie działy administracyi funduszów kasy oszczędności, stosunek poszczególnych statutem dozwolonych lokacyj, przejrzeć się manipulacyi wewnętrznej, zbadać o ile to możliwe bezpieczeństwo tak zewnętrzne jak i wewnętrzne pieniędzy wkładkowych, kasie do fruktyfikacyi powierzonych. Szczególniejszą uwagę zwracał lustrator Związku na kontrolę i na sposób jej wykonywany, tak przez organa do bezpośredniego zarządu należące, jako też przez organa nadzorcze. O ile to było możliwem, poświęcał też lustrator uwagę stosunkom ekonomicznym i lokalnym wartości ziemi, budynków, by na podstawie w ten sposób zebranych informacyj, módz ocenić pewność udzielonych przez kasę pożyczek.

Po zatem wszystkiem czynność lustratora miała także charakter informacyjny. Mniejsze usterki, wady i błędy wytykane były na miejscu i natychmiast usuwane.

Na podstawie sprawozdań przez lustratora Wydziałowi przedkładanych, każda lustracya była przedmiotem nader obszernych dyskusyi w łonie Wydziału. Mając na razie materyał zebrany w 18 lustracyach, Wydział przyszedł do przekonania, że galicyjskie kasy oszczędności nie rozwijają się tak, jakby rozwijać się powinny.

Przyczyn tego jest wiele. — Przedewszystkiem zauważyć należy, że należytemu rozwojowi kas oszczędności stoi na przeszkodzie statut wzorowy,

a zwłaszcza zbytnie ograniczenie działów, w których pieniądze wkładkowe mogą być lokowane, a powtóre za ciężka organizacya zarządów i to tak powiatowych jak i gminnych kas oszczędności.

Co do statutu Wydział z inicyatywy Dyrektora wadowickiej kasy oszczędności p. Michała Gołąba, pracuje nad ułożeniem nowego statutu wzorowego. W tym celu przesłaliśmy w swoim czasie do wszystkich kas oszczędności w Galicyi projekt tego statutu, do związkowych zaś z prośbą o przesłanie uwag, opinij i wniosków

Niestety, zaledwie kilka kas oszczędności wezwaniu naszemu zadość uczyniło. Oczekujemy dalszych uwag, by subkomitet z łona Wydziału wybrany, mógł przystąpić do zredagowania wzorowego statutu i we właściwej drodze uzyskać jego zatwierdzenie, poczem rzeczą będzie poszczególnych kas do swoich statutów wprowadzić zmiany i rozszerzenia, wskazane nowym statutem.

Przystępując do szczegółów, zauważa Wydział że jedną z dalszych przyczyn niedostatecznego rozwoju kas oszczędności, jest stosunkowo za wysoka stopa procentowa, płacona od wkładek Procent 5 od sta a nawet $4^1/_2$ od sta płacony od wkładek, jest stanowczo w obec dzisiejszych stosunków pieniężnych za wysoki. Instytucya, płacąc taki procent od wkłabek, zmuszoną jest pobierać 1—3% więcej od pożyczek udzielanych. a więc musi pobierać $5^1/_2$—8, a nie rzadko i $8^1/_2$ od pożyczek W obec tego nie zawsze można liczyć na dobroć klienteli, na tak wysoki procent pożyczającej. Pomimo tak wysokiego procentu, niektóre kasy pobierają jeszcze dodatki administracyjne, skutkiem czego kredyt w naszych, zwłaszcza mniejszych kasach bardzo drożeje, a w konsekwencyi dobry klient i dobry materyał ucieka tam, gdzie uzyska kredyt na tańszy procent.

Gdzie tego rodzaju stosunki zachodziły, tam je wytykaliśmy i zalecaliśmy dążenie do zmiany.

Stosunek procentowy lokacyi kapitału na poszczególne, regulatywem i statutem dozwolone lokacye, pozostawia również wiele do życzenia. I tak niektóre kasy niemal cały kapitał wkładkowy (bo do 80%) lokują w pożyczkach hipotecznych, pozostawiając na inne działy zaledwie drobną część, — inne zaś zbyt wielką część kapitału angażują w wekslach, spychając pożyczki hipoteczne, komunalne i inne na plan dalszy.

Przy pożyczkach hipotecznych zrobił Wydział spostrzeżenie, że udzielane one bywają na zbyt króki okres czasu Zważywszy, że procent od tych pożyczek jest przeważnie wyższy, niż 5%, amortyzacya musi być za wysoką, skutkiem czego dłużnik nie jest czasem w stanie regularnie umarzać pożyczkę, a to głównie dlatego, że raty są za wysokie

Dlatego zaległości w pożyczkach hipotecznych są niekiedy bardzo znaczne. Spotykaliśmy wypadki, że pożyczki zalegały z 8, 10 a nawet z 15 i 20 ratami. — konsekwencyą tego są skargi, egzekucye, koszta ogromne tak, że w niejednym wypadku, zaległe raty procenta zwłoki i koszta prawne, wyższe są niż pierwotnie udzielona pożyczka.

Kredyt wekslowy w kasach oszczędności w najrozmaitszych formach bywa uprawiany. Właściwy, statutem dozwolony skup weksli mają zaledwie niektóre kasy, — przeważna część udziela pożyczek wekslowych. I tu jednak panują stosunki, wymagające koniecznie poprawy. Kredyt wekslowy w kasach oszczędności jest za drogi, a to już nietylko dla wysokości samej stopy procentowej ile dla tego, że przeważnie w powiatowych zwłaszcza kasach, gdzie z kredytu tego korzystają włościanie, po największej części nie umiejący pisać pociąga za sobą koszta legalizacyi oświadczenia wekslowego, dużą stratę czasu i potrzebę odnowienia wekslu co trzy miesiące. Doliczywszy do tego wszystkiego dodatki administracyjne, pokaże się, że procent od wypożyczonej sumy przewyższa 10 a nawet 12% tembardziej, że są to zazwyczaj drobne sumy wypożyczane. Po za tem spostrzegł Wydział w niektórych kasach rozmaite praktyki, nie mając uzasadnienia ani w statutach, ani w ustawach.

Dziwna rzecz, że pomimo, iż statut wzorowy zezwala na eskontowanie weksli sześciomiesięcznych, bardzo mało kas korzysta z tego przepisu dopuszczając w statutach swoich weksle najwyżej trzy lub czteromiesięczne Właśnie przy kredycie wekslowym włościańskim weksle sześciomiesięczne powinny znaleźć jak najszersze zastosowanie choćby tylko dlatego, że wymagają zmiany blankietów, kosztów materyalnych i straty czasu raz na 6 miesięcy, zamiast co 3 lub co 4 miesiące Następnie, ponieważ kredyt ten oparty jest przeważnie na zdolności kredytowej dłużnika, która znajduje swój wyraz w wartości gruntu przezeń posiadanego, przeto też i wykluczoną jest obawa tak gwałtownych zmian stosunków majątkowych dłużnika, by mógł się on stać w przeciągu 6 miesięcy niewypłacalnym. W dodatku i o tem można nadmienić, że włościanie w pewnych terminach potrzebują pieniędzy do celów gospodarczych i zazwyczaj dopiero po 6 miesiącach są w możności dług spłacić w całości lub znaczniejszej części. Ze sprawozdań lustratora, Wydział nabrał przekonania, że włościanin jest bardzo dobrym. i punktualnym płatnikiem. W jednej z kas oszczędności, — która nawiasem powiedziawszy zanadto forsuje dział wekslowy i to właśnie w kierunku weksli włościańskich, — na 994 sztuk na łączną kwotę K 134.497, były w ciągu sześcioletniego istnienia kasy tylko dwa weksle zaskarżone.

Na podstawie wyników lustracyjnych Wydział zrobił spostrzeżenie, że w wielu kasach weksle traktuje się familiarnie, Niektóre kasy przyjmują weksle nie wypełnione często nienależycie, lub nawet wprost wadliwie wystawione. Weksli w terminie nie wykupionych, często się nie protestuje i przyjmuje się prolongaty bez odnowienia wekslu; spłaty na rachunek wekslu już płatnego, uskutecznia się nawet ołówkiem na samych wekslach i latami całymi trzyma się takie weksle w portfelu. Wadliwości te i nieprawidłowości, mogące kasy o bardzo znaczne straty i nieprzyjemności przyprawić, zawsze energicznie wytykaliśmy, domagając się ich usunięcia.

Najsłabszy ruch jest w pożyczkach komunalnych i w pożyczkach na zastaw papierów wartościowych.

Przyczynę pierwszego upatrywać należy w tem, że kasy oszczędności w tym kierunku nie mogą wytrzymać konkurencyi z Bankiem krajowym, który udziela te pożyczki gminom na tańszy procent, niżby to mogły uczynić kasy oszczędności. Lecz i w pożyczkach gminnych udzielonych przez niektóre kasy oszczędności,spotykała lustracya bardzo znaczne zaległości, co jest tem dziwniejsze, że zaległości takie dałyby się bardzo łatwo usunąć przez odniesienie się kasy oszczędności do odnośnego Wydziału powiatowego, jako władzy nadzorczej gmin.

Przyczyny małego ruchu w zastawach na papiery wartościowe szukać należy w tem, że ustawa, a względnie statutem zbyt ograniczony jest wybór papierów, na które kasom wolno dawać pożyczki, (a zwłaszcza, że nie wolno udzielać pożyczek na losy, a te właśnie możeby się najlepiej dla dłużników

nadawały do zastawu) — a powtóre uciążliwości stemplowe, a wreszcie może i po części brak papierów wartościowych wśród klas uboższych.

Zbyt mało wagi przywiązują niektóre kasy do konieczności zasilania funduszów obrotowych, pewnym zapasem papierów wartościowych, a przecież jest to sprawa wielkiej doniosłości.

Przedewszystkiem, wychodząc ze stanowiska kas oszczędności, zaznaczyć należy, że pewien znaczniejszy zapas papierów wartościowych we funduszu obrotowym, chroni kasę od przykrych niespodzianek, czy to w razie popłochu, czy w razie gwałtowniejszej tendencyi do wycofywania wkładek. Gotówka ulokowana w papierach wartościowych, o prawda daje niższy procent, niż ulokowana w wyżej znacznie oprocentowanych pożyczkach, ale za to chroni kasę od potrzeby trzymania w pogotowiu znaczniejszych zapasów gotówki na wypłaty wkładek. W danym razie można efekta spieniężyć lub zalombardować i zaspokoić żądania wkładających bez potrzeby uciekania się do droższego znacznie kredytu czy to w reeskoncie weksli, czy przez cesyę, lub wypowiadanie hipotek. Jest to tem konieczniejsze, że nie zawsze i nie wszystkie kasy posiadają taki materyał wekslowy, któryby się nadawał do reeskontu, a powtóre jak już wyżej nadmieniono, regularny przypływ gotówki z weksli zajdujących się w mniejszych prowincyonalnych kasach jest bardzo problematyczny i nie zawsze bardzo pewny.

Pożyczki hipoteczne płatne są przeważnie w półrocznych ratach. Na przypływ gotówki z tego działu na pewne i ściśle oznaczone dnie, nie zawsze można z zupełną pewnością liczyć, — i kilkudniowa zwłoka przy najregularniejszej spłacie rat nie jest wykluczone.

W obec tego zapas papierów, — odpowiedni do ruchu wkładek — jest niezbędny, by się uchronić od przykrych niespodzianek i zapewnić sobie szybką, pewną a niekosztowną pomoc w razie potrzeby.

Prawda, że kasy płacące od wkładek $4\frac{1}{2}—5\%$, niechętnie lokują część funduszu obrotowego w papierach, gdyż te przynoszą przeważnie 4% od nominale, a rentowność ich nie wychodzi, po uwzględnieniu kursu poza granice między 4·05 a $4·2\%$ — lecz ta okoliczność może chyba tylko przemawiać za koniecznością obniżenia procentu od wkładek tam, gdzie ten procent jest za wysoki.

Co do wewnętrznej manipulacyi, Wydział na podstawie spostrzeżeń pp. lustratorów, przyszedł do przekonania, że na tem polu jest jeszcze bardzo wiele do zrobienia. Przedewszystkiem bijącym w oczy jest brak pewnej jednolitości i systemu tak w prowadzeniu ksiąg i zapisków, jak i w bilansowaniu. Przyczyny tego szukać należy w tej okoliczności, że galicyjskie kasy oszczędności w miarę powstania, co do wewnętrznej manipulacyi wzorowały się albo na starszych i większych kasach oszczędności albo na istniejących już zakładach finansowych innego typu, albo wreszcie stwarzały u siebie domorosłą manipulacyę, bądź na podstawie wskazówek przygodnie przyjętego buchaltera, bądź na podstawie rozmaitych podręczników buchalteryi lub też »Geschäftsordnung« wydanej dla kas oszczędności w innych prowincyach austryackich

Na tym punkcie w każdej prawie kasie inna manipulacya, inne prowadzenie ksiąg i inny sposób rachunkowości. — Po przeprowadzeniu lustracyi wszystkich związkowych kas, będzie mógł Wydział przystąpić do opracowania podręcznika dla wzorowej i jednolitej manipulacyi, którą będzie się starał zaprowadzić we wszystkich kasach oszczędności — do Związku należących.

Z powodu konieczności zebrania nasamprzód kompletnego materyału uważał Wydział za wskazane wstrzymać się jeszcze do pewnego czasu z wykonaniem uchwały ostatniego Zgromadzenia delegatów co do rozpisania konkursu z nagrodą za najlepszy podręcznik manipulacyjny dla kas oszczędności. — Wydział uważał, że na razie rzecz jest przedwczesna, że nawet w razie pomyślnego rezultatu konkursu, tj. że nawet gdyby na konkurs nadesłano kilka prac, mógłby Wydział przyjąć rzecz, która na pozór dobra, nie byłaby jednak najlepszą i bezwzględnie dobrą. Lepiej przeto przez lustracyę wszystkich kas zbadać rzecz do gruntu, a potem dopiero na podstawie zebranego materyału i zrobionych doświadczeń i spostrzeżeń zakreślić ramy do ułożyć się mającego podręcznika dla kas oszczędności.

Kontrola, lubo jest jednym z najważniejszych działów czynności, chroma niestety na wielu kasach. Przyczyna leży w braku sił fachowych i w szczupłości personalu urzędniczego, nakazanej względami na koszta administracyjne.

Obywatelskie organa nadzorcze, aczkolwiek ożywione najlepszymi chęciami, bardzo często nie mogą sprostać swemu zadaniu, jedynie dla braku koniecznych fachowych wiadomości. Są kasy, gdzie czynności, które zasadniczo i bezwarunkowo spełniane być powinny przez dwóch urzędników kontrolujących się wzajemnie, spełniane są przez jednego co jest grubą nieprawidłowością i niewłaściwością. Jeden i ten sam urzędnik likwiduje i wypłaca, — albo likwiduje i prowadzi buchalteryę. — Pomijając już złą wolę, — można bardzo łatwo popełnić pomyłkę, która na znaczne szkody może instytucyę narazić. Rozdział czynności pomiędzy większą ilość urzędników jest rzeczą konieczną. Wzgląd na znaczniejsze koszta administracyi nie powinien pod żadnym warunkiem powstrzymywać kasę od takiego podziału czynności, któryby ułatwiał i umożliwiał jak najściślejszą i najdokładniejszą kontrolę wszelkich czynności kasowych.

Oszczędność na tym punkcie może się kiedyś w przyszłości bardzo przykro odbić na instytucyi — Im ściślejsza kontrota, tem lepiej dla instytucyi, bo zyska ona większe zaufanie, tem lepiej także dla urzędników, bo ustrzeże ich od pomyłek i pokus.

Personal urzędniczy w naszych kasach oszczędności lubo pracujący bardzo chętnie, często za bardzo skromnem nawet wynagrodzeniem, potrzebuje jednak jeszcze szkoły, wydoskonaleniu i wykształcenia i to właśnie w kierunku specyalnym dla kas oszczędności.

Dlatego to Wydział Związku nosi się z myślą urządzenia, może nawet w niedalekiej przyszłości kursu dla urzędników kas oszczędności. — Sprawa ta atoli będzie mogła być doprowadzoną do skutku równocześnie z ułożeniem podręcznika dla wzorowej manipulacyi w kasach oszczędności.

Słabą stroną niemal w wszystkich kasach oszczędności jest ich stosunek do syndyków, to jest brak zazwyczaj norm, określających dokładnie wzajemne prawa i obowiązki. Brak ten powoduje niejednokrotnie niestosunkowo wysokie koszta — często niespowodowane przez stronę, a często nieściągalne a więc zbyteczne.

W kilku kasach lustrowanych skonstatowano, że syndycy nie przedkładają Dyrekcyom peryodycznych sprawozdań o stanie spraw im poruczonych, tak, że w razie nieobecności syndyka nie można powziąć wiadomości w jakiem stadyum procesowem jakaś sprawa się znajduje.

Są to wadliwości, których jak najrychlejsze usunięcie leży w interesie kas oszczędności.

Powyższe względy skłoniły przeto Wydział do wzięcia pod rozwagę potrzeby wypracowania instrukcyi określającej dokładnie prawa i obowiązki Syndyków

Podobnie ma się rzecz z towarzystwami ubezpieczeń w których dłużnicy kasy oszczędności obowiązani są ubezpieczać nieruchomości obciążone pożyczkami hipotecznemi. Sprawa ta wymaga uregulowania i o tyle, że umowa z danem Towarzystwem asekuracyjnem zawartą powinna sobie Kasa zapewnić nie tylko ciągłość kontraktu asekuracyjnego ale także pewien opust czy prowizyę za przymus asekurowania w danym Zakładzie asekuracyjnym.

Wydział Związku opracował przeto projekt takiej umowy i udzielił go kasom, które go zażądały.

Ponieważ tegoroczne Walne Zgromadzenie delegatów wypadło w czasie, gdzie we wszystkich kas. oszczędności w toku są zamknięcia rachunków, przeto może nie od rzeczy będzie poświęcić parę słów o zewnetrznej i wewnętrznej treści tych sprawozdań i zamknięć rachunkowych. — Pomijając już okoliczność że formaty w jakich roczne zamknięcia rachunków bywają drukowane, są najrozmaitszej wielkości, nadmienić należy, że i układ tych sprawozdań jest bardzo różnorodny. Sprawozdanie roczne prócz cyfr bilansowych i rachunku strat i zysków, jakoteż wykazów, poleconych przez regulatyw i statut wzorowy powinno coś więcej zawierać a mianowicie byłoby pożądanem, aby w sprawozdaniu takiem była choćby kilkoma słowy skreślona historya zakładu w ubiegłym roku. i by znalazły się tam wyjaśnienia pewnych objawów, mających wpływ na ten lub na owy dział operacyi kasy oszczędności. Nie od rzeczy byłoby, by dano choć nieobszerny pogląd na stosunki ekonomiczne danego powiatu — na fakta, które odbiły się w obrotach kasy oszczędności, — jednem słowem, by dana była ilustracya do cyfr, zawartych w samem sprawozdaniu.

To nie jest rzecz małej wagi. — Same cyfry mogą często dać mylne pojęcie o gospodarce, gdy tymczasem należycie tekstem objaśnione, niejedno wytłumaczą, usprawiedliwią i we właściwem świetle przedstawią. Cyfra odsetek np. zaległych od pożyczek hipotecznych inaczej się przedstawi, jeśli ze sprawozdania się dowiemy, że przyczyną wzrostu tej cyfry były klęski elementarne, które powiat nawiedziły, — inaczej zaś będzie z nich sądzić o administracyi, jeśli takiego objaśnienia nie będzie.

Po sprawozdaniu, zawierającem ważniejsze szezegóły dla historyi rozwoju instytucyi powinien wejść:

I. ruch kasy,
II. Przegląd szczegółowy rachunków,
III. Rachunek strat i zysków,
IV. Rachunek bilansu,

a potem dopiero inne rachunki funduszu względnie funduszów rezerwowych, funduszu emerytalnego, wykazy itd., itd.

Ujednostajnienie w tym kierunku byłoby bardzo pożądanem i byłoby niezmiernem ułatwieniem w pracach statystycznych.

Dalej ile możności należałoby untkać w zamknięciach rachunkowych kont, do których zrozumienia trzeba czy to namysłu czy kombinowania lub specyalnej znajomości sposobu prowadzenia ksiąd danej kasy.

Interes kas oszczędności jest jasny, prosty, sposoby fruktyfikacyi gotówki są oznaczone w statucie, więc wszystkie w bilansie oznaczone pozycye wypływać powinny ze statutu.

Podobnie rzecz ma się z rachunkiem zysków i strat. Tu jednak niepodobna pominąć milczeniem, że niewiadomo dla jakich powodów, niektóre kasy oszczędności ambicyonują w tym kierunku by wykazywać jak największe zyski. Rzecz to i niebezpieczna ze względu na podatki i niewłaściwa ze względu na wrażenie, jakie wywołują wysokie zyski, bo wówczas mimowoli nasuwa się myśl, że albo kasa za mało płaciła procentów od wkładek, — albo za wiele pobierała od pożyczek albo jedno i drsgie. Nie chodzi przeto o ukrywanie zysków, lecz o to, by nie wykazywano jako zysk, co zyskiem nie było, — i nie jest, — a może nim nawet nie być, (odsetki zaległe, zysk z różnicy kursu efektów itp.) a dalej, by nie ukrywano strat, które są już pewne jako straty, — lecz by je przez ten rachunek odpisano, a nie wstawiano do bilansu jako activum.

Zyska na tem i prawda, i przedstawiony w bilansie stan czynny będzie faktycznym majątkiem zakładu bez fikcyjnych lub wątpliwych aktywów. Nakoniec koniecznem jest podać w sprawozdaniu rocznem, jakie odsetki kasa od wkładek płaciła a jakie od lokacyi pieniędzy pobierała.

Wydział Związku podaje dalej do wiadomości, że wszedł w porozumienie z Bankiem krajowym w tym kierunku, że Związek przysyłać będzie Bankowi krajowemu sprawozdania z lustracyi tych kas, które są równocześnie zastępstwami Banku krajowego a w zamian na to otrzymywać będzie sprawozdania z lustracyi zeprowadzonych przez Bank krajowy w kasach do Związku należących.

Uczyniliśmy to dlatego, by uniknąć tej ewentualności, że mogłyby się odbywać dwie lustracye jedna po drugiej, — co ze względu na normalny tok czynności w lustrowanych kasach, mogłoby być uciążliwem.

Ze sprawozdaniami lustracyjnemi Wydział Związku postępuje w ten sposób, że po przedłożeniu sprawozdania przez p. lustratora Prezydyum jeden egzemplarz tegoż posyła zlustruwanej kasie, drugi zaś jednemu z członków Wydziału do zreferowania zaopiniowania i ewentualnego postawienia odpowiednich wniosków.

Na podstawie referatu jednego ze swych członków. Wydział na najbliższem posiedzeniu przeprowadza szczegółową i obszerną dyskusyę i powzięte uchwały komunikuje kasie, w której się odbywa lustracya na ręce Prezesa Wydziału tej kasy oraz c. k. Namiestnictwa.

Wydział Związku uważa, że komunikowanie c. k. Namiestnictwu sprawozdań Wydziału o dokonanych lustracyach będzie mogło w przyszłości oddać nie małe usługi samym kasom oszczędności, tembardziej że wykonywana przez Związek kontrola nad kasami oszczędności, nie naruszając w niczem kontroli rządowej, wskazanej §. 48. dotychczasowego wzorowego statutu, może ją sprowadzić na właściwe tory i stać się wielkiem ułatwieniem dla przydzielonych kasom oszczędności komisarzy rządowych, którzy nie będąc zazwyczaj w tym kierunku fachowymi, niejednokrotnie znajdują się sami w trudnem położeniu lub stawiają w niem kasę.

Na tem zatem porozumieniu i łączności zyskają obie strony.

Wreszcie z pełnym zadowoleniem Wydział może skonstatować, że nietylko Związkowe kasy, ale także kasy po za Związkiem stojące, w licznych wypadkach udawały się do Związku z prośbą o poradę, wyjaśnienie lub pouczenie w sprawach administracyjnych podatkowych lub manipulacyjnych jak nie mniej o interwencyę u władz.

W każdym poszczególnym wypadku tak prezydyum jak i biuro Związku z całą gotowością żądanych wyjaśnień adzielało.

Wydatnym rezultatem uwieńczoną została czynność Związku w sprawie ułatwiania obcego kapitału pomiędzy związkowymi kasami i pośredniczenia w korzystnej ich lokacyi.

Dość wspomnieć, że w ciągu połtora roku zapośredniczył Związek co do lokacyi ogólnej kwoty

K. 490 000

pomiędzy **8** kasami.

Wydział Związku w tym wypadkn znalazł się w tem szczęśliwem położeniu, że pośrednictwo jego we wszystkich zgłoszonych wypadkach nie pozostało bez rezultatu, a każde zgłoszenie czy to z chęcią przyjęcia lokacyi, czy też z chęcią umieszczenia gotówki ku zadowoleniu obu stron, wchodzących ze sobą w stosunki, załatwionem zostało.

Art. II. lit. e) statutu Związku między innemi. wymienia także jako zadanie Związku:

„utworzenie funduszu zaopatrzenia funkcyonaryuszy kas oszczędności“.

Sprawa położenia materyalnego kas oszczęd. urzędników jest dla rozwoju tych instytucyi rzeczą bardzo ważną i Wydział, chcąc także i w tym kierunku tj. polepszenia i zabezpieczenia bytu urzędników kas oszczędności rozpocząć akcyę, przystąpił do prac przygotowawczych, mających na celu zebranie ile możności jak najdokładniejszych dat, tak co do kwalifikacyi urzędników, jakoteż i co do ich poborów, stosunków awansu, zabezpieczenia na wypadek niezdolności do pracy etc. W tym celu rozesłaliśmy do wszystkich kas odpowiednie kwestyonaryusze, które mają być podstawą do dalszej w tym kierunku pracy i odpowiednich wniosków.

Lecz i tu ze smutkiem skonstatować należy, że — pomimo, że sprawa jest ważną i bardzo sympatyczną — od wielu kas nie otrzymaliśmy dotychczas wypełnionych kwestyonaryuszy. — Niech ta uwaga będzie przypomnieniem i prośbą — do tych kas, które dotąd żądaniu Związku nie odpowiedziały.

W roku bieżącym Wydział Związku wyda i drukiem ogłosi zbiór wszystkich ustaw najważniejszych i rozporządzeń administracyjnych, orzeczeń trybunału administracyjnego i Najwyższego Sądu, odnoszących się do kas oszczędności.

Zbiór ten dokładnie opracowany, wzbogacony będzie reskryptami c. k. Namiestnictwa specyalnie dla Galicyjskich kas wydanymi — a to dzięki uprzejmości Wgo Radcy Czerowskiego, który chętnie zezwolił na wgląd do aktów, przechowanych w archiwum c k. Namiestnictwa.

Wydział sądzi, że zbiór taki będzie miał praktyczną doniosłość dla wszystkich kas oszczędności w Galicyi — obejmować bowiem będzie całokształt przepisów odnoszących się specyalnie do kas oszczędności, i w niejednym wypadku przyczyni się do usunięcia wątpliwości i błędów, które tu i ówdzie mogą zachodzić.

Z Centralnego Związku galicyjskiego przemysłu fabrycznego

Regulamin zasadniczy
Zarządu Towarzystwa pomocy przemysłowej

I. Zarząd. §. 1. Zarząd dzieli się na pięć sekcyi w ten sposób, by każdy członek Zarządu był uczestnikiem jednej sekcyi. Sekcye mają prawo kooptowania osobistości odpowiednich z poza grona Zarządu.

Sekcyę są następujące: 1) agitacyjna, 2) odczytowa, 3) sekcya dla przemysłu miejscowego, 4) sekcya dostawowa, 5) sekcya wystawowa

§. 2 A) Sekcya agitacyjna. Zadania sekcyi agitacyjnej są następujące:

1. Zjednywać członków dla Towarzystwa pomocy przemysłowej i obmyślać w tym celu akcye zbiorowe. (Zjednywanie nowych członków jest zresztą obowiązkiem każdego członka Towarzystwa a szczególnie każdego członka Zarządu).

2. Starać się o rozpowszechnienie między członkami Towarzystwa i poza ich gronem „Tymczasowego katalogu przemysłu krajowego", wydanego przez Biuro reklamy wyrobów krajowych, oraz innych podobnych wydawnictw tego biura, które z czasem wejdą w miejsce Katalogu tymczasowego. Odpowiednią ilość katalogów należy zaraz zamówić w rzeczonem biurze.

3. Obejść sklepy miejscowe i na podstawie katalogu zainterweniować u kupców w tym kierunku, by zaopatrzyli się w wyroby krajowe firm, w katalogu wymienionych, o ile one wchodzą w ich gałąź handlu. Po upływie stosownego czasu sekcya ponownie obejdzie sklepy i sprawdzi o ile interwencya poskutkowała, ewentualnie zbada podawane przez kupców przeszkody i o rezultacie swych uwiadomi wszystkich członków Towarzystwa przy tej sposobności piętnując postępowanie tych kupców, którzy bez uzasadnionych przyczyn wstrzymują się od trzymania wyrobów krajowych Jeśli co do słuszności przeszkód, podawanych przez kupców, zachodzi wątpliwość, należy odnieść się do Biura reklamy wyrobów krajowych we Lwowie. Akcyą tą należy objąć także sklepiki Kół k rolniczych, torhowle i t. p.

4. Jeśli Biuro reklamy będzie prosiło o akcyę szczególną na rzecz zbytu pewnego poszczególnego produktu krajowego, np. na rzecz mydła krajowego, węgla, papieru i t d, rzeczą sekcyi agitacyjnej będzie urządzić zebranie kupców, mogących trzymać dany artykuł celem nakłonienia ich, by się weń zaopatrywali niemniej jak celem wysłuchania ich zarzutów, które albo zbije się od razu, albo poda się do wiadomości Biura reklamy dla uzyskania potrzebnych informacyi i wywołania stosownych zarządzeń.

Przy każdej takiej akcyi szczególnej sekcya agitacyjna — prócz zebrania kupców — będzie obowiązana obejść ich sklepy dwukrotnie w sposób określony w punkcie 3.

5. Ponieważ często się zdarza, że wyroby obce bywają w oszukańczy sposób oznaczane napisem „wyrób krajowy“ lub t p., albo godłami i obrazkami patryotycznemi (np. zapałki z napisem »Krajowe zapałki szwedzkie«, z wizerunkami królów polskich pochodzące z Barzdorfu, bibułki cygaretowe z godłem »Sokół« itp.) — rzeczą sekcyi agitacyjnej jest rozpowszechniać zapomocą okólników i we wszelki inny sposób między członkami Towarzystwa i u szerszej publiczności znajomość podobnych nadużyć, czerpaną z ogłoszeń Biura reklamy w pismach codziennych i innych, oraz z własnych spostrzeżeń i z otrzymanych doniesień. Nazwiska kupców, którzy dopuszczają się podobnego przemytnictwa należy piętno-

wać publicznie i podawać je — jak wogóle wszystkie nowe wypadki podobnych nadużyć — do wiadomości Biura reklamy.

Równocześnie należy rozpowszechniać między członkami Towarzystwa i u szerszej publiczności znajomość tych cech charakterystycznych, które znamionują prawdziwe krajowe wyroby, a więc w razie zaprowadzenia powszechnej krajowej marki ochronnej na wyroby krajowe, także znajomość tej marki

6. Jeśli do Towarzystwa zgłosi się agent handlowy z wyrobami krajowymi, polecony przez Biuro reklamy, a w szczególności agent »Krajowego Związku przemysłowego«, stow. zarej. z ogr. por jako krajowej Agencyi handlowej, będzie rzeczą sekcyi agitacyjnej przez osobistą interwencyę jej uczestników dopomódz mu do zbierania zamówień u kupców miejscowych.

7 Do sekcyi agitacyjnej należy wejść w styczność i porozumienie z głowami i innemi wpływowemi osobistościami takich odrębnych grup, jak duchowieństwo, nauczycielstwo, sfery urzędnicze, zbory wyznaniowe, i t d. celem pozyskania tych grup dla naszej idei, zjednania sobie w ich łonie jaknajwiększej ilości członków i wogóle wciągnięcia ich we wspólną pracę.

8. Należy wywrzeć wpływ na miejscowe instytucye finansowe w tym kierunku, by przy udzielaniu kredytu *a)* liczyły się z potrzebami i stosunkami przemysłu, *b) cacteris paribus* faworyzowały tych kupców, którzy okazują czynnie większą niż inni chęć popierania wyrobów krajowych

§. 3. B) S e k c y a o d c z y t o w a. Zadaniem sekcyi tej jest urządzać *a)* peryodyczne zebrania członków dla celów propagandy opartej na uzyskanych w międzyczasie informacyach, *b)* podobne zebrania w innych stowarzyszeniach, po szkołach, korporacyach, związkach zawodowych, zebrania młodzieży, zebrania sług i t. p., *c)* wreszcie zebrania ogólniejsze dla wygłaszania, referatów i odczytów o stanie produkcyi przemysłowej kraju bądź w ogólności, bądź w poszczególnych jej gałęziach, niemniej jak o innych aktualnych kwestyach z dziedziny krajowego życia przemysłowego.

1) Należy jaknajrychlej urządzić zebranie ogólniejsze (wiec) dla wygłoszenia referatu o »stanie produkcyi przemysłowej naszego kraju w ogólności«. Materyału a nawet gotowego referatu dostarczy na żądanie Biuro reklamy wyrobów krajowych we Lwowie.

2. Zebrania odczytowe, peryodyczne członków Towarzystwa należy urządzać przynajmniej raz na dwa miesiące. Na każdem takiem zebraniu – prócz ewentualnie innych interesujących tematów z dziedziny obrony kraj. przemysłu, których wybór jest rzeczą sekcyi oraz chętnych ku temu referentów — należy odczytywać te artykuły z pism codziennych i innych, w których Biuro reklamy zwracało uwagę na pewne gałęzie i wyroby przemysłu krajowego, dalej wszystkie komunikaty w naszej sprawie, bądź nadsyłane przez Biuro reklamy bądź wydawane przez prezydyum, sekretaryat, Zarząd i poszczególne sekcye Towarzystwa pomocy przemysłowej.

3. Jeśli Biuro reklamy będzie prosiło o jakąś szczególną akcyę np. na rzecz cukru mydła, czy węgla krajowego itp,, rzeczą sekcyi odczytowej będzie zwołać osobne zebranie ogólniejsze, nie tylko na członków ograniczone i wygłosić na niem szczegółowy referat o danym artykule przemysłu krajowego z użyciem materyału, który przyszle lub wskaże Biuro reklamy. Często wystarczy odczytać i zilustrować artykuły w danej kwestyi pomieszczone w prasie. Biuro reklamy będzie w razie potrzeby przysyłało dla takich zebrań po kilkadziesiąt lub więcej egzemplarzy pisma, w którem pomieszczono obszerniejszy artykuł, opis przedsiębiorstwa itp — celem rozdania na zebraniu między obecnych.

Do samego rozdania nie należy się ograniczać — zawsze na zebraniu należy także odczytać i objaśnić artykuł w danym piśmie pomieszczony, gdyż żywe słowo najsilniej działa.

Nadto należy zbywające egzemplarze pisma rozesłać lub rozdać między osoby, które nie były obecne na zebraniu, względnie rozrzucić po szkołach, urzędach, sklepach i ewentualnie miejscach zebrań publicznych

4. Co do zebrań specyalnych po stowarzyszeniach itp. — wiele można zdziałać przez urządzanie zebrań sług domowych i młodzieży szkolnej z bardzo popularnymi i praktycznymi referatami, mającymi na celu zaznajamianie z głównymi artykułami codziennej potrzeby pochodzenia krajowego oraz z cechami charakterystycznemi, ułatwiajacemi wyróżnianie ich od produktów obcych.

5. Oczewiście jest rzeczą sekcyi odczytowej obmyśleć i wprowadzić w życie środki, któreby zapewniały zebraniom, urządzanym przez tę sekcyę, jak najliczniejszy udział i realny rezultat.

§. 4. C) S e k c y a d l a p r z e m y s ł u m i e j s c o w e g o. Zadaniem tej sekcyi jest:

1) Uzupełniać »Tymczasowy Katalog przemysłu krajowego« przez podawanie opuszczonych w nim firm przemysłowych do wiadomości Biura reklamy. W tej mierze nie należy ograniczać się do podawania samych tylko nazwisk i firm, lecz wypada scharakteryzować należycie rodzaj, sposób prowadzenia i rozmiary przedsiębiorstwa, oraz jakość produkcyi.

2. Badać systematycznie i opisywać przemysł miejscowy bądź monograficznie co do poszczególnych gałęzi przedsiębiorstw, bądź na zasadzie terytoryalnej. Opisy należy publikować w pismach prowincyonalnych oraz przesyłać je Biuru reklamy, któremu posłużą one jako materyał do doraźnego publicystycznego opracowania w pismach fachowych oraz w pismach codziennych, niemniej jak do przygotowania większej pracy opisowej o przemyśle galicyjskim.

3. Urządzać wspólne wycieczki członków Towarzystwa, oprócz tego wycieczki specyalne jak n. p. kupców, rzemieślników, młodzieży szkolnej etc. do miejscowych i okolicznych zakładów przemysłowych celem bliższego ich poznania.

4. Brać inicyatywę i udział w tworzeniu nowych gałęzi przemysłu miejscowego w organizowaniu istniejącego lub nowego przemysłu domowego i rękodzielniczego w spółki i t. p. w rozszerzaniu istniejących gałęzi produkcyi i poszczególnych przedsiębiorstw.

5. Badać i zbierać wzory swojskiego stylu, nadające się do współczesnej produkcyi przemysłowej i przesyłać je Biuru reklamy.

6. Wpływać wszelkimi stojącymi do dyspozycyi środkami na doskonalenie się wytwórczości krajowej pod każdym względem. Szczególnie wpływać wychowawczo na rzemieślników, nakłaniając ich do punktualności, dokładności w robocie i przejmowania sie postępowemi metodami produkcyi.

§. 5. D) S e k c y a d o s t a w o w a. Zadaniem jej jest: a) wywiadywać się o wszystkich tych dostawach zarówno publicznych (dla władz, urzędów, wojska, zakładów publicznych) jak i prywatnych (dla większych gospodarstw zarówno zarobkowych jak i domowych), których rozdawnictwo zależy od czynników miejscowych, b) wpływać na te czynniki, by owe dostawy przypadały w udziale producentom krajowym.

W tym celu należy:

1. zbadać zapotrzebowanie każdego z miejscowych urzędów, zakładów publicznych, oddziałów wojska etc. co do wszelakich artykułów przemysłowych i wpłynąć na naczelników tych urzędów i t. d., by albo je pokrywali wprost u przemysłowców krajowych albo — co jeszcze lepsze, jeśli możliwe — żądali tych wyrobów od miejscowych kupców;

2. wpłynąć na duchowieństwo, by potrzeby kościołów i własne pokrywało u producentów krajowych;

3. podobny wpływ wywrzeć na sfery rolnicze (zwłaszcza co do maszyn, narzędzi rolniczych, urządzeń gorzelnianych, sztucznych nawozów, pasów maszynowych, makuchów, nasion i t. d., a to ewentualnie za pośrednictwem Rad powiatowych, Oddziałów Tow. gospodarskiego i rolniczego, Kółek rolniczych itd.;

4. oddziaływać na samych przemysłowców zwłaszcza — o ile chodzi o przemysł rękodzielniczy, ewentualnie także za pośrednictwem stowarzyszeń przemysłowych (cechów) oraz takich towarzystw, jak »Gwiazda« i t. p. — by maszyny, narzędzia środki pomocnicze, półfabrykaty i surowce potrzebne im do produkcyi, pobierali ile możności od producentów krajowych;

5. Całą tę akcyę należy prowadzić systematycznie, idąc od grupy do grupy, od gałęzi do gałęzi i w każdej z nich badając zapotrzebowanie, oraz informując o krajowych źródłach pokrycia. (Gdyby katalog i inne źródła dostępne Towarzystwu nie dostarczały w tym względzie dostatecznych wyjaśnień, należy odnieść się do Biura reklamy).

Prócz tego oczywiście należy interweniować od wypadku do wypadku i doraźnie (n. p. gdyby dowiedziano się, że ktoś zamierza sprowadzić sobie urządzenie biura, zakładu, mieszkania z zagranicy i t. d.).

§. 6. E) Sekcya wystawowa. Zadaniem jej jest inicyować i urządzać przeglądowe wystawy przemysłu krajowego, wystawy gwiazdkowe, wystawy poszczególnych gałęzi przemysłu krajowego, wnstawy przemysłu miejscowego i okolicznego, tudzież ułatwiać Biuru reklamy wyrobów krajowych urządzanie wędrownej wystawy okazów przemysłu krajowego. Bliższych wskazówek udzielać będzie Biuro reklamy wyrobów krajowych we Lwowie.

§. 7. Prezydyum i sekretaryat. Rzeczą ich będzie prócz pełnienia obowiązków zastrzeżonych statutem:

1. zwoływać zebrania całego Zarządu przynajmniej raz na miesiąc — celem utrzymania styczności między sekcyami i zdawania przez nie wszystkie sprawy z czynności;

1. utrzymywać ewidencyę artykułów dziennikarskich i wszelkich innych materyałów informacyjnych, potrzebnych dla działalności towarzystwa, następnie rozdzielać je między sekcye;

3. ciągle czuwać nad tem, by sekcye szybko i sumiennie pełniły swe zadania;

4. co miesiąca przesyłać Biuru reklamy szczegółowe informacye o postępach całej akcyi, prócz tego zdawać sprawę o przebiegu i rezultatach akcyi szczegółowych na rzecz pewnych tylko artykułów przemysłu krajowego, (o które będzie szczególnie prosiło Biuro reklamy — patrz § 2, punkt 4).

5. Przy sekretaryacie Towarzystwa i pod tegoż kontrolą urządzonem będzie o ile możności Biuro informacyjne, w którem przydzielony funkcyonaryusz, w stale oznaczonym i ogłoszonym lokalu i w stale oznaczonych godzinach udzielać będzie zgłaszającym się członkom Towarzystwa i nieczłonkom informacyi potrzebnych do poparcia i obrony krajowego przemysłu;

II. Członkowie. §. 8. Statut a nadto powyższy regulamin zasadniczy Zarządu wskazują członkom Towarzystwa kierunek i sposób ich działalności indywidualnej.

Nadto wstęp do »Tymczasowego Katalogu przemysłu krajowego« wydawanego przez Biuro reklamy zawiera szczegółowsze w tej mierze wskazówki.

W uzupełnieniu ich nadmienia się jeszcze co następuje:

1. każdy członek Towarzystwa winien posiadać i ile możności nosić przy sobie rzeczony Katalog;

2. czyniąc zakupna w sklepach, winien każdy członek na podstawie Katalogu żądać wyrobów krajowych producentów, w Katalogu tym wymienionych — i tak często powtarzać nalegania swe w tym kierunku, aż kupiec zaopatrzy się w dany wyrób krajowy. Jeśli tego w stosownym czasie nie uczyni lub wymawia się przeszkodami, należy donieść o tem sekcyi agitacyjnej Zarządu lub jego Prezydyum a w razie nieusprawiedliwionej odporności kupca (co stwierdzi sekcya agitacyjna Zarządu) na jej zlecenie ile możności opuścić sklep danego kupca i przenieść się z zakupami do innego;

3. szczególny nacisk kłaść winni członkowie na to, by także ich służba i wogóle domownicy kupowali wyroby krajowe i odróżniali je od wyrobów obcych, zwłaszcza przemycanych pod znamieniem krajowem. Jest obowiązkiem każdego w danym kierunku członka informować domowników swych stale i dokładnie;

4. jest dalej obowiązkiem członka bezzwłocznie donosić Prezydyum Towarzystwa lub wprost właściwej sekcyi o wszystkich zarówno dodatnich jak i ujemnych objawach w dziedzinie naszej akcyi, przez się dostrzeżonych lub w inny sposób skonstatowanych.

5. Każdy członek winien starać się pozyskiwać dla Towarzystwa nowych członków.

Wskazówki

co do urządzania Wystaw przeglądowych wyrobów krajowych przez Towarzystwa »Pomocy Przemysłowej« zestawiony przez Biuro reklamy wyrobów krajowych przy Centralnym Związku galicyjskiego przemysłu fabrycznego we Lwowie.

Jednym z kardynalnych powodów obojętności społeczeństwa dla przemysłu krajowego i trudności w akcyi obrony tegoż była i jest dotąd powszechna nieznajomość obecnej wytwórczości przemysłowej kraju.

Jednym ze skutecznych środków usunięcia tej nieznajomości produkcyi przemysłowej stać się muszą coraz liczniejsze »Wystawy przeglądowe wyrobów krajowych urządzane przez »Towarzystwa Pomocy przemysłowej« (sekcye wystawowe).

Wystawy te urządzane z jaknajwiększą oszczędnością obok wytrwałej energii i świadomości celu ze strony inicyatorów i urządzających — obejmować powinne przedewszystkiem całokształt przemysłu lokalnego i okolicznego, wielkiego, średniego i małego a obok tego także wszelkie okazy, próbki całej ile możności wytwórczości krajowej w formie poglądowej umiejętnie zebrane i zastawione.

Przy ścisłem przestrzeganiu zasady: z każdej gałęzi wytwórczej, z każdego źródła produkcyi należy zebrać i okazać choćby po jednym okazie, a tam gdzie nie można zebrać okazów w naturze zadowolnić się cennikami, katalogami ilustrowanymi lub t. p. można na stosunkowo niewielkiej przestrzeni dać ogólny obraz większej części krajowej produkcyi.

Na koszta urządzenia wystawy zalicza zwykle ktoś z prywatnych — Często Rada gminna, powiatowa Kasa oszczędności, etc., wystarczy 200—300 koron. Rozsyła się okólnik do producentów po całym kraju na podstawie Katalogu galic. przemysłu wydanego przez Biuro Reklamy; w okólniku tym należy podać kto stanowi komitet, termin wystawy, czas trwania jej, warunki udziału w wystawie i wezwać producentów do obesłania wystawy ile możności z każdej kategoryi towaru, lecz nie w ilościach' zbyt dużych.

Towar, którego transport byłby zbyt kosztowny lub uciążliwy wystarczy zareklamować na wystawie katalogami ilustrowanymi cennikami, plakatami i t. p.

Warunki udziału wytwórców są zwykle następujące:

Wystawca ponosi koszt transportu od siebie do stacyi kolejowej miejsca wystawy i z powrotem, płaci pewne

umiarkowane wynagrodzenie za miejsce (najwyżej 4 K za 1 m²) a nadto przyznaje Komitetowi wystawy prowizyę od sprzedanych na wystawie towarów od 10—25% stosownie do kategoryi towaru.

Ceny towaru oznacza producent w wysokości takiej, jak cena detajliczna sklepowa, zaopatruje towar w dokładne oznaczenie cen, dodaje katalogi, cenniki, instrukcye dla rozpakowania i zapakowania (o ile sam na wystawie nie będzie obecny) afisze, plakaty i duży plakat mający oznaczać jego firmę na wystawie.

Komitet ponosi koszta przewozu ze stacyi kolejowej, rozpakowania, ustawienia, koszta urządzenia wystawy, dozoru, asekuracyi od ognia, korespondencyi i t. p. zapakowania i transportu na kolej.

Koszta te znajdują pokrycie w dochodach z należytości za miejsce z prowizyi za sprzedane towary (w Gorlicach sprzedano za 3000 K w Brzeżanach za 5000 K) z wstępu na wystawę (zwykle 20 h. lub 40 h. co robi przy udziale, jak w Gorlicach 2000 osób 400 K, w Brzeżanach 2000 osób po 40 h. — 800 K).

Zwykle zostaje pewien czysty zysk obracany na premie dla miejscowych rzemieślników odznaczonych na wystawie. Rada miejska, powiatowa dają zwykle stosowne subwencye Wydział krajowy dał n. p. Brzeżanom 500 K.

Komitet wystawowy sprasza »jury« sędziów i przyznaje medale srebrne, brązowe i listy pochwalne. Z uwagi na obawę spowszechnienia tych premii możnaby się ograniczyć na listach uznania.

Bliższych informacyi udzielą chętnie Towarzystwa »Pomocy przemysłowej« w miastach, w których urządzano już podobne wystawy, jak również i Biuro Reklamy wyrobów krajowych przy Centr. Zw. gal. przemysłu fabrycznego (Lwów, Batorego 12).

Braki w komunikacyi pocztowej i telegraficznej. Częste skargi i narzekania, słusznie podnoszone z kół handlowych i przemysłowych z powodu wadliwości i braków w funkcyonowaniu służby pocztowej i telegraficznej, były dla lwowskiej Izby handlowej i przemysłowej pobudką do wypracowania wyczerpującego memoryału do lwowskiej Dyrekcyi poczt.

Centralny Zarząd poczt i telegrafów w Wiedniu, okazuje niemal na każdym kroku lekceważenie potrzeb naszego kraju, Dyrekcya lwowska zaś ma wskutek tego poniekąd związane ręce. Znane nam są niestety jednak i takie wypadki, w których można było uzyskać coś dla kraju od ministerstwa handlu, gdyby Dyrekcya była postawiła stosowne wnioski — czego niestety zaniedbano.

Przedewszystkiem już samo porównanie stosunków panujących w komunikacyi pocztowo-telegraficznej w naszym kraju i w innych krajach koronnych wykazuje bijące w oczy upośledzenie Galicyi. W tej mierze uderza najpierw fakt, że podczas, gdy w innych krajach koronnych liczba urzędów telegraficznych, jest przeważnie równą liczbie urzędów pocztowych, w Galicyi liczba urzędów telegraficznych wynosi około 60% tylko liczby urzędów pocztowych. Zbytecznem byłoby dowodzić, jak ważnem zarówno dla zajętego służbą pocztową i telegraficzną personalu jak i dla korzystającej z tej służby publiczności jest odpowiednie, przestronne umieszczenie urzędu. Wnosząc jednak z opisów, jakie pod tym względem dochodzą, stwierdzić wypada z ubolewaniem, że lokale urzędowe poczt i telegrafu w prowincyonalnych miastach Galicyi są wszędzie nieodpowiednie a często takie, że wprost wszelkiej krytyce urągają. Cyfry obszaru i ludności dowodzą, że Galicya jest największym krajem koronnym. Tak liczba urzędów, jak i sił nie odpowiada jednak temu znaczeniu kraju naszego. Personal cały galicyjskiej Dyrekcyi poczt i telegrafów liczy ogółem 138 osób, Dyrekcya wiedeńska i pragska liczy po 282 funkcyonaryuszy, — w dziale konceptowym personal Dyrekcyi lwowskiej liczy tylko 48 osób, wiedeńskiej i pragskiej 111.

Wszystkie prawie miasta prowincyonalne wywodzą gorzkie skargi na temat braków i niedomagań urzędów pocztowych i telegraficznych. Lokale za małe, nieodpowiednie, doraźna potrzeba utworzenia nowych filij, listonoszów za mało, personal urzędniczy niedostateczny, piekąca potrzeba zaprowadzenia nocnej służby — to główniejsze postulaty naszego kraju co do urzędów pocztowych.

Z dalszych postulatów Izby handlowej podnieść należy to, że wskazanem by było zaprowadzenie listów ekspresowych w miejscu, któreby zastąpić mogły t. zw. listy pneumatyczne (w Wiedniu) a przedstawiające dla publiczności wielką dogodność. Wreszcie życzyćby sobie należało, ażeby czas urzędowania w urzędach pocztowych i telegraficznych znajdujących się na dworcach kolejowych trwał tak długo, jak długo trwa ruch kolejowy na danej stacyi, gdyż urzędy te jak z natury rzeczy i z umieszczenia wynika istnieją przedewszystkiem dla publiczności podróżującej kolejami. Niewątpliwie nie małą część winy za te braki w naszych urządzeniach pocztowych i telegraficznych policzyć musimy na karb zbytniego zcentralizowania agend dotyczących w Wiedniu. To też wyrażamy nadzieję, że skoro nastąpi tak pożądana decentralizacya służby pocztowej, lwowska Dyrekcya zarządzi niezawodnie co należy, tak, aby komunikacya pocztowa i telegraficzna rozwojowi naszego przemysłu i handlu nie tylko zaporą nie była, ale owszem szła mu na rękę i aby wszędzie urządzona była w taki sposób, iżby naprawdę bez zarzutu mogła zadanie swe spełniać.

Bierzmy przykład z sąsiadów! Jakkolwiek akcya zainicyowana przez Centralny Związek fabryczny na rzecz węgla krajowego odbiła się głośnym echem w całym kraju, to jednak podnoszą się głosy niewiernych Tomaszów, którzy uważają wyparcie pruskiego węgla z Galicyi za rzecz niemożliwą do przeprowadzenia. Twierdzą, że węgiel szląski posiada monopol, co do wartości kalorycznej, a nasz ma nietylko mniejszą wartość cieplną, ale rzekomo zupełnie nie da się użyć na opał.

Tymczasem faktem jest, że węgiel galicyjski nie ustępuje w niczem węglowi dobywanemu na Węgrzech. Jakżesz pojmują Węgrzy obronę swoich bogactw ziemnych wobec konkurencyi austryackiej? Jak oni się biorą do rugowania węgla zagranicznego śląskiego? Jakie czynniki biorą udział w tej walce gospodarczej?

Oto dzienniki wiedeńskie z dni ostatnich przynoszą wiadomość, że minister handlu Hieronyni zarządził w interesie węgierskiej produkcyi węglowej odpowiedne zniżenie taryfy na węgiel z węgierskich kopalni na liniach węgierskich kolei państwowych.

Jakżeż u nas się dzieje?

Przeważna część produkcyi węgla krajowego około 5500 kaloryi a więc w przecięciu zaledwie 1000 kaloryi mniej od węgla zagranicznego, pruskiego, posiadającego przeciętnie 6500 kaloryi; jest on natomiast o 42% tańszy.

Tymczasem akcya podjęta na rzecz wprowadzenia węgla krajowego w użytek domowy i fabryczny napotyka na niczem nieusprawiedliwioną — u nas niestety chroniczną — nieufność ze strony publiczności konsumującej. Władze ani palcem nie ruszą, ażeby akcyę tę poprzeć. A przecież ich to obowiązkiem w pierwszym rzędzie jest popieranie krajowej producyi. W szczególności z powodu zbyt wysokich taryf kolejowych na węgiel krajowy jest konkurencya z węglem pruskim, cieszącym się specyalnymi przywilejami taryfowymi np, poza Stanisławów znacznie utrudniona.

Przypomnijmy sobie postulaty ekonomiczne naszego kraju do rządu jakie ułożyło swego czasu Koło Polskie. Otóż wskazanem byłoby, ażeby do tych postulatów włączono sprawę zniżenia taryf na węgiel zachodnio-galicyjski, przewożony z Krakowa w kierunku Podwołoczysk i Husiatyna — i ażeby ten postulat w jak najkrótszym czasie w życie wprowadzono.

Kiedyż nareszcie społeczeństwo nasze i wszystkie jego organy rozumieć poczną swój własny interes, tak jak go rozumi całe społeczeństwo węgierskie.

Namiestnictwo a przemysł krajowy. Namiestnictwo idąc za przykładem Wydziału krajowego i innych władz autonomicznych, zobowiązało się na skutek interwencyi »Centralnego Związku fabrycznego« zapraszać fabryki krajowe do ubiegania się o dostawę parowych walców dla gościńców państwowych. Dotychczas kupiono jeden taki walec w fabryce zakrajowej.

Wycieczki dla poznania krajowych fabryk. Budzi się nasz kraj z długoletniego snu, a otrząsając się z resztek apatyi w kierunku gospodarczym coraz to baczniej i krytyczniej spogląda na swoje własne siły wytwórcze.

Rozglądanie się to wskazuje mu skarby wprost nieprzebrane — dotychczas leżące odłogiem niewykorzystane, wskazuje mu, że na własnych siłach z korzyścią dla siebie i drugich oprzeć się może. Jednak by kraj cały, całe społeczeństwe uwierzyło w tę własną swoją moc, koniecznem jest, by każdy na własne oczy widział pracę wytwórczą w jej własnym warstacie, by jak Tomasz niewierny »namacalnie« o tem się przekonał co kraj już własnego ma a wtedy z wiarą i ufnością w siły własne zacząć może w tym kierunku pracę.

Koniecznem więc jest poznawanie praktyczne swego kraju, a więc wycieczki krajoznawcze, głównie celem poznania ekonomicznego stanu kraju, boć to przecie alfi omega warunków, wśród których Galicya dźwigać się moa że ze swej przysłowiowej nędzy.

Któż jednak może i powinien znać najlepiej stan ekonomiczny kraju a w szczególności przemysł nasz.

Naturalnie, że ci, w których mocy przemysł ten dźwignąć lub zniszczyć a więc w pierwszym rzędzie odbiorcy masowi, kupcy; od ich dobrej woli, znajomości zawodu i zdolności wyrachowania zależy, by z korzyścią dla siebie i korzyść kraju łączyli, idąc za zdaniem, że »łatwiej głodny utrzyma się wśród sytych niż syty wśród głodnych«.

Na kupcach więc polega rozwój rodzinnego przemysłu, a z nim i wzrost ekonomiczny kraju.

By jednak mogli poprzeć rozwój przemysłu, muszą poznać go dobrze a to poznanie dać im mogą jedynie wycieczki wspólne do krajowych fabryk. Na dowód poważnych korzyści połączonych z takiemi gremialnemi wycieczkami kupców do krajowych zakładów przemysłowych, wystarczy przytoczyć przebieg jednej odbytej jeszcze w r. zeszłym takiej wycieczki. Było to w chwili rozpoczęcia walki o cukier przeworski, tam więc skierowała się wycieczka złożona z kupców miasta Przemyśla, Rzeszowa, Lwowa i Jarosławia.

Uczestnicy wycieczki wyruszyli z Przemyśla rano w jednym z dni listopada 1903. i przybyli o 12 minut 50 do Przeworska — pisze jeden z uczestników, p. Kadernożka z Przemyśla. O godzinie 1·30 przyjechali kupcy z Rzeszowa (nadmienić wypada, iż w Rzeszowie na ten dzień zwołane było walne zgromadzenie kupców i młodzieży handlowej a z powodu wycieczki do Przeworska odłożono je, by tylko pojechać razem). Po porozumieniu się ruszyliśmy razem zaraz do cukrowni Przeworskiej, po małem zaczekaniu zaprowadzono wszystkich do wielkiej hali maszyn gdzie był właśnie p. dyrektor techniczny wraz z dwoma inżynierami a rozdzieliwszy całą drużynę na 3 partye jęli z całą gotowością i usłużnością oprowadzać wycieczkowców po fabryce. Zaczęliśmy od buraków jeszcze w stosach leżących, a przechodząc następnie do płukarni tychże buraków, do siekarni następnie do prasowalni soku przeszliśmy do ogrzewania i wygotowywania tegoż soku co przez odprowadzenie wodnych części doszliśmy do syropu surowego, który przez różne maszyny wiatrakowe przechodząc zamienił się w cukier grysikowy stanowiący jeszcze jednak surowicę. Przechodząc dalej okazywano i pouczano nas o klarowaniu i następnem gotowaniu cukru (t. j. Rafineryi). Poznaliśmy też cały proceder wyrobu aó do cukru w głowach dużych i małych jakoteż do cukru w kostkach i kartonach. Wszystkich kupców zainteresował szczegół techniczny, że cukier kostkowy nie tak robi się jak prawie każdy się domyślał; każdy sądził, że cukier kostkowy robi się z umyślnie na ten cel lanych głów, tymczasem zapatrywania te były mylne, bo cukier kostkowy się robi z mąki cukrowej i proces twardnienia osiąga się przez wysuszenie i prasowanie miału cukrowego. Stąd też niektórzy konsumenci skarżą się, że cukier kostkowy jest twardy inny miękki, polega to bowiem na odpowiedniem wyschnięciu. Cukier ten jednak czy też twardy, czy miękki jest z jednego i tego samego materyału. Cukier kostkowy miękki daje fabryka zwykle w kartonach i skrzynkach, zaś cukier twardszy daje fabryka we workach a niemożliwem prawie byłoby cukier kostkowy miękki dawać do worków, gdyż pokruszyłby się i każdy kupiec miałby wówczas bardzo dużo odpadków. Po wszelkich zatem fachowych wyjaśnieniach zobaczyliśmy halę maszyn parowych, kierujących ogólnym ruchem fabryki i rzec można śmiało, że cukrownię w ten sposób i tak wspaniale urządzoną można tylko chyba w Przeworsku zobaczyć. Za trud poniesiony w oprowadzaniu, opowiadaniu, demonstrowaniu tak szczegółowo i z takim mozołem jak to uczynili Dyrektor techniczny i Panowie inżynierowie z całego serca Bóg zapłać. Po opuszczeniu cukrowni udali się wszyscy na dworzec kolejowy a po spożyciu podwieczorku uczestnicy tej miłej i pouczającej wycieczki rozjechali się w swoje strony, obiecując sobie znów kiedyś tak interesującą wspólną wycieczkę.

Tyle pan Kadernożka.

Czy rzeczywiście nie warto by wykonać myśli zawartych w ostatnich jego słowach? Wszak w naszym kraju tyle ciekawych, nieznanych, godnych poparcia warsztatów wielkiej pracy przemysłowej!

Poparcie krajowego przemysłu węglowego. Dla ocenienia jak poważne rezultaty zaczyna osiągać akcya uświadomienia się całego społeczeństwa w kierunku obrony i poparcia krajowego przemysłu węglowego warto wymienić liczny już szereg instytucyi i zakładów naszych, które używają węgla z kopalni krajowych zamiast wszechwładnego dotąd węgla pruskiego.

I tak z kopalni węgla w Jaworznie pobierają we Lwowie:
1. Fabryka kons rw Dra. J. Ruckera na Zniesieniu 2. Kasyno narodowe, 3. Zakład ciemnych, 4 »Dom Pracy« 5 Instytut »Stauropigia« 6. Pensionat p. Strzałkowskiej, 7. Urząd loteryjny, 8. Zakład wychowawczy »Sacré-Coeur« 9. Drukarnia narodowa, 10. Drukarnia »Dziennika polskiego«, 11. Drukarnia udziałowa i 12. Akademia rolnicza w Dublanach, zaś z kopalni w Sierszy:

1 Krajowy Szpital powszechny we Lwowie. 2. Krajowy Zakład dla umysłowo chorych w Kulparkowie, 3 Towarzystwo akcyjne lwowskich browarów, 4 Hotel George'a 5. Apteka Mikolascha, 6. Apteka Wiewiórskiego, 7. Apteka Ruckera i 8. Fabryka »Zdrowie«.

Odpowiedzialny redaktor i wydawca:

Jan Kaźmierz Zieliński.

Ogłoszenie rozprawy ofertowej.

Niżej podpisany zawiadowca masy konkursowej ś. p. Seweryna hr. Brunickiego sprzedaje na podstawie uchwały Wydziału wierzycieli dobra Zaleszczyki z przyległościami w drodze ofert pisemnych.

Przedmiotem sprzedaży są dobra Zaleszczyki z przyległościami, składające się z następujących ciał tabularnych:

Dobra

Zaleszczyki miasto i stare wyk. hip. l. 551
Żyrawka wyk. hip. l. 552
Dobrowlany wyk. hip. l 5
Bedrykowce wyk. hip. l. 3
Filipcze wyk. hip. l. 140
Hańczarowa góra wyk. hip. l. 686
ks gr. c. k. Sądu obwodowego w Tarnopolu; Zwiniacze wyk. hip. l. 260 tabuli bukowińskiej.

Rustykalne

Gmina Zaleszczyki miasto wyk. hip. l. 13, 26, 28, 29, 31, 35, 37, 36, 72 i 508.

Gmina Zaleszczyki stare wyk. hip. l. 6, 7, 33, 83, 154, 177, 305.

Gmina Dobrowlany wyk. hip. l. 1, 3, 14, 104, 140, 141, 153, 154, 230, 240, 241, 313, 317.

Gmina Dźwiniacze wyk. hip. l. 36.

Gmina Bedrykowce wyk. hip. l. 24, 121, 93, 223, 243, 53, 231, 598, 603, 331, 334, 388, 389, 410, 481, 587, 527 3/4 z wyk. hip. l. 332 i 3/4 z wyk. l. 338 ks. gr. c. k. Sądu powiatowego w Zaleszczykach.

Gmina Źwiniacze wyk. hip. l. 64, 300, 339, 373, 376, 380, 402, 427, 120 ks. gr. c. k. Sądu powiatowego w Zastawnej — razem ze wszystkimi znajdującymi się na nich budynkami wraz z gorzelniami i aparatami gorzelnianymi, młynami i innemi fabrykami wraz z tychże urządzeniem, pałacem, ogrodem wraz z cieplarnią i znajdującymi się tamże kwiatami, drzewami i innemi roślinami z wyłączeniem jednakże urządzenia pałacu, tudzież koni, wozów i uprzęży.

Przestrzeń gruntowa tych dóbr wynosi około 5120 morgów.

Bliższych wyjaśnień udzieli Zawiadowca masy konkursowej p. dr. Natan Loewenstein, adwokat krajowy we Lwowie, przy ul. 3-go Maja l. 11 A. na pisemne zgłoszenia ewentualnie ustnie między godziną 5 a 6 popołudniu.

Opieczętowane oferty należy wnosić najpóźniej do dnia 7 marca 1904 włącznie na ręce podpisanego zawiadowcy masy konkursowej.

Każdy oferent winien złożyć jako wadyum kwotę 10.000 K. w gotówce lub w papierach wartościowych, dających bezpieczeństwo pupilarne w c. k. uprz. gal. akc. Banku hipotecznym we Lwowie na rachunek bieżący masy konkursowej sp. Seweryna br. Brunickiego.

Kwit na złożone wadyum należy dołączyć do oferty,

Oferty będą otworzone na posiedzeniu Wydziału wierzycieli masy konkursowej, które się odbędzie dnia 8 marca 1904 w obecności p. komisarza konkursowego.

Masa konkursowa zastrzega sobie prawo zatwierdzenia oferty wedle swobodnego uznania. Zatwierdzenie to nastąpi na Walnem Zgromadzeniu wierzycieli masy konkursowej, które się odbędzie dnia 9 marca 1904 o godz. 10 rano w c. k. Sądzie krajowym jako handlowym we Lwowie.

Kupujący jest obowiązany przejąć na siebie pożyczkę c. k. uprz. gal. akc. Banku hipotecznego we Lwowie w pierwotnej kwocie 2,000.000 K. ciążącą na wyżej wymienionych dobrach.

Kwota w której powyższa pożyczka w dniu 1. kwietnia 1904. będzie jeszcze zalegać, będzie wliczoną kupującemu do ceny kupna. Nadto będzie kupujący obowiązany przyjąć bez wliczenia do ceny kupna wszelkie ciężary realne, które poprzedzają pomienioną pożyczkę Banku hipotecznego na hipotece wyżej wymienionych dóbr.

Resztę ceny kupna powinien kupujący złożyć do dni 30 od dnia zatwierdzenia oferty do depozytu c. k. Sądu krajowego jako handlowego we Lwowie w gotówce, lub w papierach wartościowych, dających bezpieczeństwo pupilarne, lub w książeczkach gal. Kasy oszczędności według porozumienia się z zawiadowcą masy.

Masa konkursowa obowiązuje się do 6 miesięcy od dnia złożenia reszty ceny kupna przez kupującego do depozytu sądowego spowodować wykreślenie wszelkich niewymienionych poprzednio praw zastawu obciążających dobra Zaleszczyki z przyległościami.

Natychmiast po złożeniu reszty ceny kupna do depozytu sądowego nastąpi oddanie dóbr będących przedmiotem niniejszej sprzedaży nowonabywcy.

Jako dzień rozliczenia ustanawia się dzień 1 kwietnia 1904 tak, iż wszelkie wydatki i dochody połączone z posiadaniem wymienionych dóbr po ten dzień będą należeć do masy konkursowej ś. p. Seweryna br. Brunickiego, od tego zaś dnia do nowonabywcy.

Wszystkie prawa wynikające z istniejących kontraktów najmu i dzierżawy przechodzą na nowonabywcę, któremu jednakże będą zastrzeżone prawa wynikające z §. 23. ustawy konkursowej.

Masa konkursowa nie ręczy ani za przestrzeń powyższych dóbr, ani za stan budynków i urządzeń gorzelnianych, ani też za jakąkolwiek rubrykę dochodów tych dóbr.

Należytość prawną od kontraktu kupna i przeniesienia własności ponosi kupujący.

Lwów, dnia 3 lutego 1904.

Dr. Natan Loewenstein

zawiadowca masy konkursowej ś. p. Seweryna br. Brunickiego.

(Tłumaczenie).

Bank austryacko-węgierski.

Za drugie półrocze r. 1903 (49. kupon dywidendowy), przypada na każdą akcyę Banku austryacko-węgierskiego dywidenda w kwocie:

Trzydziestu dwu koron 20 halerzy,

którą wypłacać będą, od 4. lutego b. r. począwszy, zakłady główne Banku we **Wiedniu i Budapeszcie,** jakoteż **wszystkie filie** Banku austryacko-węgierskiego

Wiedeń, dnia 3. lutego 1904.

BANK AUSTRYACKO-WĘGIERSKI.

Biliński
gubernator.

Suess
generalny radca.

Pranger
generalny sekretarz.

(Przedruk nie będzie płacony).

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

Numer 5. Lwów dnia 15. lutego 1904. Rok III.

Biuro Redakcyi i Administ. ul. Kopernika 7 partor.

Przedpłata wynosi:
kwartalnie K. 3—
pół ocznie „ 5·—
rocznie „ 10·—

Numer poszczególny kosztuje 1 koronę

OGŁOSZENIA.
1 str. 100 K. 1/2 str. 60 K. 1/4 str. 35 K., 1/8 str. 20 K. 1/16 str. 12 K.

DOBROBYT

PRZEDPŁATĘ przyjmują: **we Lwowie:** Administracya „Dobrobytu“ ul. Kopernika 7 i biuro Sokołowskiej Pasaż Hausmana; **we Wiedniu:** Haasenstein & Vogler (Otto Mass) Wahlfischgasse 10, — Rudolf Mosse Seilerstädte 2 A. Adolf Chulawski VI Getreidemarkt 13.

Czasopismo ekonomiczne, pod redakcyą J. K. ZIELIŃSKIEGO.

Organ Związku Galicyjskich Kas Oszczędności i „Centralnego Związku galicyjskiego przemysłu fabrycznego“.

Wychodzi 5. 15. i 25 każdego miesiąca.

Chylewski, Hruby i Sp.

przedtem

Władysław Niemeksza

BIURO

TECHNICZNE I ZAKŁAD INSTALACYJNY

42

we Lwowie, ul. Kopernika l. 15A.

Projektujemy i wykonujemy:

OGRZEWANIA CENTRALNE WENTYLACYE

WODOCIĄGI I KANALIZACYĘ RUROWĄ

ŁAŹNIE, ŁAZIENKI

Wiercenie studzien i ustawianie pomp

Pralnie i susznie mechaniczne

Urządzenia gazowe wszelkich systemów

OŚWIETLENIE

Pałaców, Willi, Hoteli i całych miejscowości gazem powietrznym

patent. naftowem światłem żarowem

„Z N I C Z“

(w miejscowości nie posiadających gazowni).

ZASTĘPSTWA:

PIERWSZEJ CZESKO-MORAWSKIEJ FABRYKI MASZYN W PRADZE.

ZAKŁADÓW ELEKTRYCZNYCH FRANCISZKA KRIZIKA W PRADZE.

i wielu innych specyalnych fabryk.

Przyjmujemy zamówienia na:

WSZELKIE KONSTRUKCYE ŻELAZNE

MASZYNY, KOTŁY PAROWE TURBINY

WSZELKIE URZĄDZENIA MASZYNOWE

CUKROWNIE

CHŁODNIE MECHANICZNE

FABRYKI LODU

CENTRALE ELEKTRYCZNE

GORZELNIE

FABRYKI DROŻDŻY

BROWARY TARTAKI

MŁYNY ZWYKŁE I AUTOMATYCZNE, CEGIELNIE

LOKOMOBILE I MOTORY

gazowe, benzynowe, spirytusowe, ropne (szwedzkie i amerykańskie etc).

TELEFON Nr. 534.

Adres telegraficzny: CHYLEWSKI LWÓW.

POCZTOWA KASA OSZCZĘDNOŚCI 837011.

BIURO TECHNICZNE

F. LORD, Kraków

ul. Floryańska 55.

Telefon Nr. 230.

Skład maszyn, narzędzi i artykułów technicznych dla wszelkich gałęzi przemysłu.

Zastępstwo Austryackich Zakładów Schukertowskich w Wiedniu.

Instalacya elektrycznego oświetlenia i przeniesienia siły, plany, kosztorysy i projekty gratis.

Dostarcza: Maszyny parowe, kotły, motory gazowe i naftowe. Kamienie francuskie i krajowe. Walce porcelanowe i stalowe Pompy i sikawki. Węże gumowe i parciane.

Skład i wyłączna sprzedaż oryginalnych rosyjskich olei smarowych firmy S. M. Schibaef & Co. Oliwę maszynową. Tłuszcz Towota. Zastępstwo firmy F. Reddaway & Co. Ltd. dla pasów oryginalnych „Reddaway“ Pasy skórzane, parciane i gumowe. Paski do szycia i krupony Płyty i liny gumowe i asbestowe. Przybory do maszyn (armatury) wszelkiego rodzaju. Liny parciane i druciane. Płótna i papier szmirglowy. Maźnice i oliwiarki wszelkiego rodzaju. Pokrowce nieprzemakalne. Wszelkie armatury dla urządzeń wodociągowych, łazienek i klozetów. Dzwonki elektryczne i przybory do tychże. Papier szybrowy.

43

Musiałowicz i Janik

we Lwowie ul. 3-go Maja 2.

Skład win i herbat

Pokoje do śniadań

Gorąca kuchnia

Kawior, Porter

Znakomite śledzie pocztowe

-- Marynaty i inne łakocie --

Gabinety dla zebrań z osobnem wejściem.

TELEFONU Nr. 369. 27

Giovanni Zuliani i Syn

pierwsza krajowa

FABRYKA WYROBÓW CEMENTOWYCH

Lwów, ul. św. Piotra 21. — Telefon nr. 658.

FILJE: **Stanisławów** ul. Zarwańska 18. **Kraków** Zwierzyniec 14. **Czerniowce** Bahnhofstrasse 28.

posadzki weneckie terrazzo granito — płytki maszynowe z cementu deseniowane do posadzek — betonowe kanały — rury wodociągowe — sklepienia łukowe — rezerwoary i muszle — schody — balkony — żłoby — grobowce — ozdoby budowlane i wszelkie tym podobne wyroby z cementu. Kosztorysy, cenniki i wzory na żądanie bezpłatnie. Łaskawe zamówienia miejscowe i z prowincyi uskuteczniamy najstaranniej, wzorowo i trwale po cenach umiarkowanych.

Cegielnia parowa i fabryka wyrobów glinianych

„KAROL“

w Polance-Karol

(Przystanek kolei, koło Krosna).

poleca swoje wyroby:

Rurki drenarskie, dachówkę czerwoną i czarną, cegłę formową etc. w wielkich ilościach i doborowej jakości.

Międzynarodowe Towarzystwo wzajemnej Korespondencyi

Amsterdam (Holandya)

skrzynka do listów 485.

Sankcyonowane dekretem królewskim z dnia 19. czerwca 1899 i z dnia 4. czerwca 1902.

Towarzystwo to umożliwia swoim Członkom (paniom i panom) wzajemną korespondencyę we wszystkich krajach kuli ziemskiej — w celu rozrywki, ćwiczenia się w językach różnych, wszelkich informacyi, w celach literackich i artystycznych, etc. W razie podróży, członkowie gotowi są do wszelkich wyjaśnień i ułatwień.

Wkładka roczna tylko 6 K.

Statuty i prospekty Towarzystwa otrzymać można na żądanie od sekretarza (Amsterdam Box. 485)

Korespondencye w języku francuskim, niemieckim i angielskim.

Rok założenia 1782.

Ces. król. uprzyw.

rafinerya spirytusu

fabryka najprzedniejszych likierów, prawdziwych polskich wódek, rosolisów i rumów

J. A. Baczewski

we Lwowie

c. k. nadworny dostawca

poleca

słynne z dobroci peawdziwe polskie żytnie wódki, likiery i rozolisy.

Spirytus na nalewki

pierwszej próby najlepszej jakości.

„Esprit de vin Marque d'or"

Wysyłka w 5 kg. skrzynkach ewentualnie blaszankach pocztą.

Cenniki na żądanie bezpłatnie.

Handel założony w roku 1789.

Fryderyk Schubuth i Sp.

Lwów, Rynek liczba 45.

poleca:

HERBATY

czarne aromatyczne silnie naciągające

Congo Nr. 0	½ kg. K.	3 20
„ „ 1	„ „ „	3 80
Souchong Nr 2	„ „ „	4·60
Majowa znakomita	„ „ „	6·—
Kaiser cesarska	„ „ „	8 —
Najlepsze okruchy herbat ½ kg. K 3·—, 3·60 i 4·60		

KAWY

znakomite w smaku aromatyczne

Gwatemala Nr. 5	½ kg. K.	1 50
Ceylon dobra Nr. 4	„ „ „	2·—
„ gruba „ 3	„ „ „	2·08
„ przednia Nr. 2	„ „ „	2 16
„ najprzedniejsza Nr. 1	„ „ „	2·24
„ perłowa	„ „ „	2 16
Złota Jawa	„ „ „	2·16
Mocca arabska	„ „ „	2·16

Jedyna w kraju

Fabryka świec i blichownia wosku.

Świece kościelne woskowe i stearynowe. Główny skład kwiatów kościelnych.

- - Cenniki szczegółowe na żądanie. - -

WYROBY TKACKIE

z najlepszego przędziwa jak najstaranniej wykonane jakoto:

Płótna białe zwykłej i prześcieradłowej szerokości

Dymy, Dreliszki, Ręczniki, Chusteczki do nosa, Ścierki, Obrusy, Serwety, Barchany, Flanele, Szewioty, Płócienka kolorowe na fartuszki, sukienki, bluzki i t. p.

poleca po cenach umiarkowanych

Tkalnia płócien i Skład wysełkowy

Michała Męsowicza

w Korczynie obok Krosna

Ktokolwiek zażąda otrzyma franko cennik i wszelkie możliwe próbki towarów.

Marka ochronna: **Kotwica.**

LINIMENT. CAPSICI COMP.

z Richtera Apteki w Pradze,

uznane powszechnie jako **najdoskonalsze bóle uśmierzające nacieranie,** jest w wszystkich aptekach po cenie 80 szel., Kr. 1.40 i po 2 Kr. do nabycia.

Przy kupnie tego wszędzie ulubionego środka domowego należy przyjmować tylko oryginalne butelki w pudełkach z naszą marką ochronną „kotwicą" z apteki Richtera, wtenczas można być pewnym, że się otrzymało preparat prawdziwy.

Apteka Richtera pod „złotym lwem"

w Pradze, I. ulica Elżbiety 5.

Od Administracyi.

Pismo nasze wychodzi regularnie 5. 15. 25-go każdego miesiąca. Wysyłka uskutecznioną bywa również jak najregularniej

Upraszamy zatem usilnie wszystkich naszych PT. Odbiorców by **natychmiast** reklamowali w razie gdyby jeden z poszczególnych numerów **„Dobrobytu“** Ich nie doszedł.

Prosimy również o nadesłanie przedpłaty celem ustalenia nakładu.

PRAWDZIWY

HOLENDERSKI

„Lemon Squash“

jest napojem orzeźwiającym i odświeżającym bardzo zdrowym, bez zawartości alkoholu.

Brak napoju podniecającego a zarazem nie działającego szkodliwie upajająco od dawna uczuć się dawał.

Opierając się na poszukiwaniach czynionych już w innych krajach, wynalazłem preparat, który po większej części składa się z cukru najlepszej jakości gotowanego na cytrynach soczystych. Rozcieńczony w 5—7 krotnej ilości wody wydaje ten preparat bardzo zdrowy napój, który szczególnie podczas upałów w porze letniej zalecić można.

Flaszka litrowa

„Lemon Squashu“

kosztuje wraz z cłem kor. 6 i jest bardzo wydatną a tem samem tanią.

Flaszka litrowa wystarczy na sporządzenie mniej więcej 50 szklanek napoju. Proszę tylko spróbować.

Wysyłka za poprzedniem pobraniem należytości.

Adres:

Hugo Eugen WINKLER

Zwickau in Sachsen.

PRZEDNIE SIATKI ŻAROWE

do oświetlenia gazowego

100 sztuk K. 22 — 50 sztuk K. 11·50

franko wraz z cłem

za nadesłaniem należytości wysyła

Hugo Eugen Winkler

Zwickau in Sachsen.

Za nadesłaniem

Marek 3·50 (Koron 4·15)

(także w znaczkach pocztowych)

wysyłam franko pierwszej jakości, niklowany patentowany

Przyrząd do wentylacyi pokoi!

Hugo Eugen WINKLER

Zwickau in Sachsen.

46

PATENTY

dla wszystkich krajów wyrabia

Inżynier M. Gelbhaus

zaprzysiężony rzecznik patentów

Wiedeń VII., Siebensterngasse Nr. 7.

naprzeciw c. k. Urzędu patentowego.

40

Jedyny rzeczywisty importer herbaty!

Handel herbaty chińskiej

EDMUNDA RIEDLA

we Lwowie, ulica Teatralna liczba 3.

Druga kamienica od placu Marjackiego.

poleca

HERBATĘ

zbioru majowego bezpośrednio z Chin sprowadzoną, ciemno naciągającą z wybornym smakiem i aromatyczną wonią

1/2 kilo:

Congo czarna	1 Nr.	1.60
Souchong czarna	2 „	2.—
„ „ zbiór majowy	3 „	3.—
Kaysow czarna	4 „	4.—
Melange de Londres	5 „	4.—
Pecco kwiatowej	6 „	3.—
„ „ karawanowej	7 „	4.—
„ „ najprzedniej.	8 „	6.—
Gunpowder ziel. perł.	9 „	3.—
„ „ „	10 „	4.—
Wysiewki herbaciane		1.30
„ „ z najlepszych her.		1.60

poleca najlepsze gatunki

KAWY

o smaku czystym i aromatycznym,

które rozsyła franco, opłacone do każdej stacyi pocztowej 4 3/4 kilo w woreczku:

Jamajka	7·—	1/2 kl.	—.70
Santos	7.50	„	—.80
Portorico	8.85	„	—.96
Cuba grubo ziarnista	9.20	„	—.90
Ceylon zielona	9.50	„	1.—
„ „ przednia	10.—	„	1.04
„ „ grubo ziar.	10.50	„	1.08
„ „ perłowa	10.50	„	1.08
Mocca arab. arom.	10.50	„	1.08
Jawa złota	10.50	„	1.08

Ceny herbaty oznacza się na 1/2 kilo w paczkach po 1/2, 1/4, 1/8 kilo.

Opakowania nie liczy się. — Zamówienia z prowincyi wysyła się odwrotną pocztą.

30